

Reflexe rodičů na portfolio dítěte v mateřské škole

Alena Pospíšilová

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Alena Pospíšilová**
Osobní číslo: **H13238**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Reflexe rodičů na portfolio dítěte v mateřské škole**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše k problematice portfolia a jeho aplikace v prostředí mateřské školy.
Vymezení teoretických východisek týkajících se portfolia jako diagnostického nástroje.
Příprava metodiky výzkumné části, stanovení cílů výzkumu a výzkumných otázek.
Realizace kvantitativně orientovaného výzkumu prostřednictvím dotazníku.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu a návrh doporučení pro praxi mateřské školy.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

APPL, Dolores J. LEAVITT, Jessica E. RYAN, Melissa A. ParentChild Portfolios: "LookThis Book is All About Us!". Early Childhood Education Journal. 2014, vol. 42, issue 3, s. 191 - 202. ISSN 1082-3301.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

LUKÁŠOVÁ, Hana. Kvalita života dětí a didaktika. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-807-3677-848.

RABUŠICOVÁ, Milada, ŠEĐOVÁ Klára, TRNKOVÁ Kateřina a Vlastimil ČIHÁČEK. Škola a (versus) rodina. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3598-6.

ZELINKOVÁ, Olga. Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program: nástroje pro prevenci, nápravu a integraci. Vyd. 3. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0044-4.

LUKÁŠOVÁ, Hana, SVATOŠ Tomáš a Jana MAJERČÍKOVÁ. Studentské portfolio jako výzkumný prostředek poznání cesty k učitelství: příspěvek k autoregulaci profesního učení a seberozvoje. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2014. ISBN 978-80-7454-465-1.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PaedDr. Jana Majerčíková, PhD.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **24. listopadu 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2016**

Ve Zlíně dne 24. listopadu 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 22. 4. 2016

Boop'õilari

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce má teoreticko-empirický charakter. Teoretická část se zaměřuje na vymezení teoretických východisek týkajících se tvorby portfolia, jeho náležitostí, i na zapojení rodičů do jeho tvorby. Popisuje rovněž jednotlivé aktéry, kteří se na tvorbě portfolia podílejí. Hlavní cílem výzkumu bylo zjistit, jaká je reflexe rodičů na portfolio jejich dítěte v mateřské škole. Pod termínem reflexe byly chápány informace, které rodiče o portfoliu mají, jejich zkušenosti a zájem o zapojení se do tvorby portfolia. Data pro tento výzkum byla shromažďována formou dotazníku. Ze zjištěných dat byly vyvozeny závěry, že informace, které rodiče o portfoliu svého dítěte mají, jsou značně omezené. Bylo zjištěno, že rodiče mnohdy o existenci portfolia svého dítěte ani nevědí, z čehož vyplývá, že s ním nemohou mít ani osobní zkušenost. Na základě sesbíraných dat bylo zaznamenáno, že rodiče mají zájem o vedení portfolií v mateřských školách a také o zapojení se do samotné tvorby portfolia.

Klíčová slova: aktér, mateřská škola, participace, portfolio, reflexe, rodiče, spolupráce

ABSTRACT

This bachelor thesis has a theoretical-empiric character. The theoretical part focuses on the theory related to creating a portfolio, its components, but also on involvement of parents in its development. It also describes the individual actors, who was involved in the creation of a portfolio. The main aim of the research was to determine what is the reflection of parents on the portfolio of their child in kindergarten. Under this reflection is understood information and knowledge, that parents have about the portfolio, their experience and interest in involvement in development of the portfolio. Data for this research was collected using a questionnaire. From the collected data the conclusion was made that the knowledge and information, which parents have regarding their child's portfolio, is very limited. Parents often do not know about existence of the portfolio, which at the same time means, that they can not have any personal experience with it. Based on the data, it was found out that parents are interested in management of portfolios in kindergartens and also in being involved in its creation.

Keywords: actor, kindergarten, participation, portfolio, reflection, parents, cooperation

Touto cestou bych ráda poděkovala doc. PaedDr. Janě Majerčíkové, PhD. za její vedení, konzultace, rady, ochotu a podporu během vypracování mé bakalářské práce. Děkuji také všem rodičům, kteří se zapojili do mého šetření a poskytli mi data ke zpracování praktické části bakalářské práce, a děkuji také za jejich čas a ochotu. V neposlední řadě bych chtěla také poděkovat Mgr. Marii Velčovské za korekturu textu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 PORTFOLIO DÍTĚTE V MATEŘSKÉ ŠKOLE	12
1.1 ZPŮSOB VEDENÍ PORTFOLIA.....	13
1.2 FORMA PORTFOLIA	14
1.3 DRUHY PORTFOLIA	15
1.4 FUNKCE PORTFOLIA	17
2 AKTÉŘI TVORBY PORTFOLIA	19
2.1 DÍTĚ JAKO HLAVNÍ AKTÉR	19
2.2 UČITEL JAKO AKTÉR	20
2.3 RODIČ JAKO AKTÉR	22
3 PORTFOLIO JAKO PROSTŘEDEK SPOLUPRÁCE MEZI UČITELEM A RODIČI	25
3.1 PRVNÍ KONTAKT RODIČŮ S PORTFOLIEM	25
3.2 ZAPOJENÍ RODIČŮ DO TVORBY PORTFOLIA.....	26
3.3 VYUŽITÍ PORTFOLIA JAKO KOMUNIKAČNÍHO PROSTŘEDKU	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	32
4.1 SONDÁŽ A PŘEDVÝZKUM.....	32
4.2 VÝZKUMNÝ CÍL, VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY	34
4.3 VÝZKUMNÝ VZOREK	35
4.4 VÝZKUMNÁ METODA, VÝZKUMNÝ NÁSTROJ	35
5 INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT	37
5.1 DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE VÝZKUMNÉHO SOUBORU	37
5.2 POJEM PORTFOLIO	39
5.3 INFORMOVANOST RODIČŮ O PORTFOLIU JEJICH DÍTĚTE V MATEŘSKÉ ŠKOLE	44
5.4 ZÁJEM RODIČŮ O PORTFOLIO	48
5.5 OVĚŘENÍ HYPOTÉZ	52
5.6 ZÁVĚRY VÝZKUMU A SHRNUTÍ	55
5.7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	58
ZÁVĚR	59
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	61
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	64

SEZNAM GRAFŮ	65
SEZNAM TABULEK.....	66
SEZNAM PŘÍLOH.....	67

ÚVOD

Portfoliem jako jedním ze způsobů hodnocení žáků se zaobírá již bezpočet autorů. V této práci se však zabýváme portfoliem ve vztahu k rodičům. Zajímá nás, zda rodiče vůbec vědí, co je to portfolio, jestli někdy viděli portfolio svého dítěte nebo jestli do něj něčím přispěli. Stručně řečeno, v této práci se pokoušíme zjistit, jaká je reflexe rodičů na portfolio jejich dítěte v mateřské škole. V rámci tohoto zjišťování bylo nutné si uvědomit i skutečnost, že rodiče vůbec nemusí vědět, co to portfolio je, neboť by pak neměli co reflektovat.

Proto jsme se v rámci teoretické části rozhodli zaměřit na objasnění pojmu portfolio a jeho náležitostí. Charakterizujeme také jednotlivé aktéry jeho tvorby a jejich role, které během tvorby portfolio dítěte v mateřské škole zastávají. Za tyto aktéry považujeme dítě, učitele a rodiče. Nejvíce se zaměřujeme na rodiče, kterého chceme do tvorby portfolio zapojit. Mapujeme také spolupráci mezi rodičem a učitelem, jehož úkolem by mělo být rodiče pro tvorbu portfolio nadchnout a tuto participaci zprostředkovat.

Během našeho mapování informačních zdrojů pro tuto bakalářskou práci nás nejvíce zaujala metodická příručka od paní docentky Kratochvílové *Jak vést portfolio s dětmi v mateřské škole?* Ta se stala jedním z hlavních podkladů pro teoretickou i praktickou část bakalářské práce. Díky konkrétním příkladům portfolio dětí, popsání tvorby, ale také zmapování jednotlivých kroků zapojení rodičů do portfolio jsme se seznámili s danou problematikou. Náš úhel pohledu byl také ovlivněn projektem Kvalita 1: Osobní portfolio žáka.

Výzkum je orientován kvantitativně a zjišťuje, jaká je reflexe rodičů na portfolio dítěte v mateřské škole. Z této hlavní výzkumné otázky jsme sestavili dílčí cíle, které jsou zaměřeny na zjištění zkušeností rodičů s portfoliem, informací o něm a zájmu o něho. V rámci těchto dílčích cílů se snažíme zjistit, jestli rodiče mají zájem přispívat do portfolio jejich dítěte, také zda rodiče znají význam pojmu portfolio ve školním prostředí a jednotlivé informace týkající se přímo portfolio jejich dítěte.

Cílem bakalářské práce je tedy vymezit teoretická východiska pro náš výzkum, pokoušíme se popsat samotnou tvorbu portfolio a jeho náležitosti, aktéry, kteří jsou do tvorby portfolio zapojení, spolupráci rodičů a školy, která během tvorby vzniká a zjistit, jaká je reflexe rodičů na portfolio jejich dítěte v mateřské škole.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PORTFOLIO DÍTĚTE V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Pojem portfolio u nás již zdomácněl a běžně se s ním setkáváme v mnoha oblastech, jako jsou ekonomika, umění, móda apod. Avšak málokdo, když pomineme pedagogy, si jej dokáže propojit s užitím v pedagogice. Toto opíráme o slova Gavory (2013, s. 46): „Výraz portfolio se používal ještě před jeho proniknutím do edukačního prostředí v umělecké oblasti (soubor produktů umělce v deskách, ve kterých se tento soubor uchovával) a finanční oblasti (portfolio cenných papírů).“ Nás bude zajímat pojem portfolio právě v rámci edukačního prostředí. Konkrétně se budeme zaměřovat na portfolio v podmínkách mateřské školy, tedy portfolio dítěte v mateřské škole.

V literatuře najdeme mnoho definic a vyjádření, která se snaží pojem portfolio charakterizovat právě v rámci edukační problematiky. Nad některými z nich se dále zamyslíme.

Ve své publikaci se o vymezení pojmu portfolio pokouší Slavík (1999, s. 185), který uvádí, že „portfolio je uspořádaný soubor prací žáka shromážděných za určité období, který poskytuje rozmanité informace o zkušenostech a pracovních výsledcích žáka i o jeho osobnosti“.

V projektu Kvalita I: Osobní portfolio žáka (© CERMAT, 2008) je portfolio definováno jako „nástroj pro dlouhodobé shromažďování informací o výsledcích, postupu učení a dalších charakteristikách souvisejících se vzděláváním konkrétního žáka/žákyně“.

Vymezením pojmu portfolio se zabývá i mnoho zahraničních autorů, kteří se snaží pojem portfolio co nejlépe a nejkonkrétněji definovat.

Birgin (2003, In Svatoš 2014, s. 37) formuluje pojem portfolio jako „prostředek posouzení dovedností žáků v jedné nebo více oblastech, v určitém časovém období, jež vzniká pravidelným shromažďováním během studia a podle předem stanovených kritérií“.

Z výše uvedeného můžeme vyvodit, že jednotlivé definice portfolio jsou si velmi podobné. Definice zahraničních a našich autorů se příliš neliší. Všechny definice se zmiňují o shromažďování produktů žáka, o dlouhodobosti sbírání prací. Ve všech těchto charakteristikách nalezneme také pojem žák. Zde by mohlo dojít ke střetu názorů, zda dítě v mateřské škole můžeme považovat za žáka, či ne. Jelikož práce nese název: Reflexe rodičů a portfolio dítěte v mateřské škole, budeme dále používat pojem dítě. I proto pro potřeby této práce jako poslední uvádíme vymezení portfolio dítěte v mateřské škole podle Gavory.

Gavora uvádí (2013, s. 46): „Portfolio je souborem většího množství prací, který slouží k poskytnutí **komplexního obrazu** o vývoji dítěte v mateřské škole.“

Z této definice tedy vyplývá skutečnost, že jde o nástroj, který nám nabízí ucelený pohled na dítě, ovšem se zřetelně viditelnými jednotlivými a postupnými kroky ve vývoji dítěte. Avšak takto můžeme uvažovat jen v případě, že tvorba a vedení portfolia se realizují v určitých podmínkách.

1.1 Způsob vedení portfolia

Tvorba a vedení portfolia zahrnuje velkou škálu možností. Mohli bychom zde uvést jednoduché a tolik známe sousloví „co člověk, to názor“. Vedení a podoba portfolia jsou totiž v mateřské škole v režii učitele. Je tedy jasné, že každý učitel si zvolí formu portfolia, která mu vyhovuje a následně ji zprostředkuje dětem. Takže portfolia z různých školek mohou mít odlišnou podobu. Toto také potvrzuje Hegrová (2014, s. 47), která tvrdí: „Neexistuje žádný jednotný vzor pro jeho podobu. Portfoliem může být kniha, složka, krabice, do níž zahrnujeme různé dokumenty, pracovní listy, obrázky, kresby, fotografie, poznámky, všechny dokumenty, ilustrující pokroky dítěte.“ Je nutno také podotknout, že žádnou formu a vzhled portfolia nelze považovat za špatné. Spíše zde mluvíme o vhodnosti/nevhodnosti ve vztahu k možnostem, dovednostem a věku dítěte, z čehož vyplývá nutnost dopředu promyslet, jak bude portfolio vypadat.

V rámci tvorby a vedení portfolia je nutno brát v potaz také jisté podmínky, které je doprovázejí. O předpokladech, za kterých může být portfolio tvořeno, se zmiňuje mnoho autorů. Podmínky pro tvorbu portfolia dítěte v předškolním věku vymezil Gavora (2013):

- **dlouhodobost** – dlouhodobé vedení, delší časový úsek (např. doba jednoho roku), za který můžeme zmapovat jednotlivé pokroky u dítěte a který poskytne učitelce celkovější pohled na dítě;
- **různorodost** – jednotlivé produkty by měly mít různý charakter, tedy shromažďují se práce různého typu;
- **návratnost** – postupem času bychom se měli s dětmi navrátit k již uskutečněné činnosti a udělat ji znova, zde potom bude jasně viditelný posun (např. při nástupu dítěte do mateřské školy zadat dítěti úkol, aby nakreslilo maminku. Výsledkem tohoto úkolu bude pro pedagoga kresba postavy, která je na nějakém stupni vývoje

dítěte. Po určité době, např. po půl roce, úkol zopakovat, tentokrát motivovat kresbu tatínka. Bude jasně zřetelný pokrok dítěte, stagnace či regrese.)

Některé z těchto podmínek jsou čitelné již v předešlých definicích, prostřednictvím kterých jsme se pokoušeli pojem portfolio vymežit.

1.2 Forma portfolia

Jak jsme se zmiňovali výše, podobu portfolia je třeba důkladně promyslet z hlediska možností a věku dítěte. V mateřských školách jsou velmi často používány jako portfolio krabice, do kterých se ukládají jednotlivé produkty dětí. Toto je ovšem dle našeho názoru nevhodné. Jelikož jsou zde práce dítěte v podstatě „naházeny“ a není v nich žádný systém, jsou neuspořádané a převládá v nich chaos.

S tím, jakou bude mít portfolio podobu, souvisí také forma portfolia. Můžeme tedy říci, že podoba portfolia, jak je napsáno výše, tak i forma portfolia jsou v mateřské škole rukou učitele. Zde se nabízí otázka: Jaké má učitel vlastně možnosti? Formy portfolia lze velice jednoduše odvodit z typu produktů dítěte, které se v portfoliu vyskytují.

Portfolio může obsahovat nejrůznější produkty dítěte: kresby, malby, diagnostické archy, grafomotorické listy, oblíbené básničky, názvy oblíbených knih, fotografie, výrobky z plastelíny, videonahrávky (divadelní představení, činnost dítěte v MŠ, ...), zvukové záznamy (recitace, zpěv, ...) atd.

S ohledem na předchozí text a jednotlivé produkty dítěte lze vyčlenit dvě formy portfolia, a to papírovou a elektronickou. O těchto formách portfolia se zmiňuje i Kratochvílová (2014).

- **Papírová forma portfolia** – umožňuje systematické, rychlé a efektivní zakládání produktů, výrobků dítěte a následnou práci s nimi. Do mateřské školy nejsou vhodné košíky, krabice a papírové boxy. Nejvhodnější jsou kroužkové pořadače, kam si děti vkládají své produkty. Důležité je promyslet velikost pořadačů, aby se s nimi dětem dobře pracovalo (Kratochvílová, 2014). Předchozí věta potvrzuje již několikrát zmiňované tvrzení, že při volbě podoby a formy portfolia se bere ohled na věk, dovednosti a možnosti dítěte, tedy zvažuje se vhodnosti/nevhodnosti určité konkrétní formy portfolia.

Do šanonů lze vkládat produkty dětí samostatně či v ochranných euroobalech. V mateřských školách často dochází k diskuzím, zda této možnosti využít. Touto otázkou se zabývá i Kratochvílová (2014, s. 7), která užití průsvitných folií doporučuje. Tvrdí: „Má-li portfolio sloužit také dítěti, musí v něm často listovat, vracet se k výsledkům své práce a prožitkům, které se k ní pojí. Pokud jsou listy vloženy bez folií, hrozí potrhání, zničení.“ Proto jsou euroobaly v mateřských školách doporučovány. Jsou ochranou před poškozením produktů dětí.

- **Elektronická forma portfolia** – umožňuje uchovat práci dětí, kterou nemůžeme zařadit do portfolia papírového. Elektronická forma portfolia spočívá v tom, že se pro každé dítě zvlášť vytvoří internetové stránky, kam se vkládají nejruznější materiály dokumentující rozvoj dítěte. Stránky mohou obsahovat fotografie, zvukové záznamy, videonahrávky,... (Kratochvílová, 2014).

Pro mateřské školy je papírová forma portfolia atraktivnější a více užívaná. Díky této formě lze dítě v předškolním věku do jeho tvorby vtáhnout. Dítě si je schopno v něm samostatně listovat, vkládat své produkty a má ho neustále k dispozici. Může ho ukazovat kamarádům, rodičům i paní učitelce. Hlavní výhoda papírového portfolia je právě v jeho hmatatelnosti. U portfolia elektronického toto není možné. Elektronické portfolio tedy můžeme vnímat jako doplnění papírového, což také potvrzuje Kratochvílová (2014, s. 7) „Papírové‘ portfolio může vhodně doplnit portfolio elektronické v jakékoliv podobě.“

1.3 Druhy portfolia

V této podkapitole se pokusíme vymezit jednotlivé druhy portfolia. Autoři zabývající se portfoliem se shodují na trojím vymezení portfolia. Avšak v různé literatuře se setkáváme s odlišným pojmenováním. Jedním z autorů zmiňujících dělení portfolia je Košťálová (2008), která uvádí Gravesovo členění, které také vychází z trojího vymezení portfolia. Toto členění uvedla ve své knize také Lukášová (2010), která ho popsala jednodušeji. Tento popis druhů portfolií je pro potřeby této práce přehlednější a srozumitelnější, proto jej dále uvedeme.

- **Pracovní portfolio** - v tomto typu portfolia si žáci shromažďují a zakládají všechny výsledky učebních činností. Pracovní portfolio umožňuje žákům samostatně sledovat, jaký pokrok žáci udělali, kam se v dané oblasti učiva posunuli.

- **Dokumentační portfolio** - zde nalezneme pouze vybrané výsledky žáka. Práce, které jsou zde zakládány, se vybírají z pracovního portfolio podle předem stanovených kritérií. Toto třídění prací u dítěte rozvíjí a zdokonaluje cit pro sebehodnocení. Smysl dokumentačního portfolio je v dokládání zlepšování žáka.
- **Reprezentační portfolio** - v tomto portfolio jde v podstatě o prezentování toho nejlepšího, čeho žák doposud dosáhl. Jde o výběr příkladů demonstrující to nejlepší z žákových výsledků.

Toto je jedno z dělení druhů portfolio. V tomto členění je zjevná vzájemná provázanost, která má deklarovat postupný vývoj žáka, nejenom pokrok, který je zřetelný pro učitele v jednotlivých pracích, ale také vývoj žáka v dovednosti vlastního sebehodnocení, v tom, že žák dokáže, nejdříve ve spolupráci s učitelem a později sám, zhodnotit, zda nějakou práci zařadit, či nezařadit do konkrétního typu portfolio.

I v tomto členění se opět objevuje termín žák. Proto usuzujeme, že tato klasifikace je vhodnější spíše pro základní a střední školy, kde už je žák samostatnější a dokáže vnímat svůj pokrok a výsledky v učebních činnostech. Usuzujeme tak i ze skutečnosti, že právě toto členění portfolio využila Lukášová ve své knize, v kapitole nesoucí název: *Může být k autentické sebekontroly a sebehodnocení výsledků výuky použito žákovské portfolio?*

Vymezení druhů portfolio uvádí také Hegrová (2014), která se také drží trojího členění portfolio:

- **sběrné portfolio** - v jednoduchosti řečeno všechny práce, které dítě vytvoří;
- **výběrové portfolio** - jedná se o výběr produktů, který provádí učitel s dítětem;
- **diagnostické portfolio** - jedná se o soubor prací, které zprostředkovávají ucelený pohled na vývoj dítěte s jednotlivými pokroky.

Toto třídění jednotlivých druhů portfolio je velmi výstižné, ale také stručné, proto nakonec uvádíme členění podle Kratochvílové (2014), které se pro potřeby mateřské školy a práce s dítětem předškolního věku hodí nejvíce.

- **Sběrné portfolio** (pracovní, dokumentační) - v tomto portfolio jde jednoduše o nashromáždění všeho, co dítě vytvoří, především pracovních listů. Sem se v podstatě zakládají všechny práce dětí za určité období. S takovýmto portfolio se v mateřské škole více nepracuje.

- **Výběrové portfolio** (reprezentační) - spočívá v tom, že dítě s učitelem vybírají nejlepší práce za určité období. Toto portfolio slouží k prezentaci výsledků dětí. Velmi příhodně vystihuje smysl tohoto portfolia Svatoš (2014, s. 39): „V cizojazyčné literatuře jsou portfolia tohoto typu označována jako „vitrína“ nebo „výkladní skříň“. Výstižně se tak říká, že jde o redukovaný výběr produktů...“
- **Diagnostické portfolio** (hodnotící) - toto portfolio podává jakýsi přehled a dokumentaci o pokroku dítěte. V diagnostickém portfoliu nenajdeme všechny práce dítěte, jde o užší výběr produktů. Tento výběr provádí společně dítě a učitel, kteří do něj mohou zapojit i rodiče dítěte. Portfolio tohoto typu nejlépe zaznamenává vývoj dítěte a díky svému systematickému uspořádání může sloužit jako zdroj pro vytvoření individuálního vzdělávacího plánu pro dítě.

Nejvhodnější portfolio pro potřeby mateřské školy je portfolio diagnostické, které, jak píše Kratochvílová, (2014, s. 5) „může propojit všechny tři typy portfolia“.

1.4 Funkce portfolia

Funkce portfolia můžeme vydedukovat z výše uvedených druhů portfolia. V projektu Kvalita I (© CERMAT, 2008) bylo vymezeno hned několik účelů portfolia, jako je „autoevaluace žáků, podpora motivace k učení, plánování další výuky a její realizace, informace pro rodiče žáků,...“ Dále jsou zmiňovány termíny jako zpětná vazba, hodnocení, sebehodnocení, sebereflexe, komunikační dovednosti apod. Těmto jednotlivým příkladům odpovídá dělení funkcí podle Kratochvílové (2014), která rozděluje pět základních funkcí. V návaznosti na předešlou kapitolu je nutné podotknout, že všech pět funkcí můžeme nalézt v rámci diagnostického portfolia.

Informační funkce - funkci informační můžeme vyvodit již z definicí portfolia, které jsme zmínili v začátku této práce: „portfolio je uspořádaný soubor prací žáka shromážděných za určité období, který poskytuje rozmanité informace o zkušenostech a pracovních výsledcích žáka i o jeho osobnosti“. (Slavík, 1999, s. 185)

Můžeme tedy říci, že tato funkce spočívá v předávání informací o pokroku ve vývoji dítěte ať už učiteli, rodičům či dítěti samotnému.

- **Motivační funkce** - tato funkce portfolia vede děti ke snaze zlepšovat se. Motivační funkce může být pro dítě jakýmsi „motorem“ k vynaložení snahy a aktivity, pro dokončení práce, výtvoru s cílem prezentovat jej v portfoliu.
- **Funkce komunikační** - tato funkce spočívá v tom, že portfolio se stává zdrojem, prostředkem komunikace mezi dítětem a učitelem (např. o zařazení, či nezařazení nějakého produktu dítěte do portfolia), mezi dětmi navzájem, mezi dětmi a rodiči a v ideálním případě i mezi rodiči a učitelem.
- **Funkce autoregulační** (řízení vlastního jednání) - díky této funkci může dítě hodnotit a interpretovat výsledky své práce, prožívat úspěchy i neúspěchy, rozhodovat o dalších činnostech ovlivňujících jeho osobnostní rozvoj.
- **Diagnostická funkce** - díky získaným informacím mohou učitelé stanovit vhodné cíle, formy a metody pro rozvoj dítěte.

Je důležité také zmínit, že nemůžeme jednotlivé funkce vnímat odděleně, izolovaně. Jednotlivé funkce portfolia se vzájemně prolínají.

2 AKTÉŘI TVORBY PORTFOLIA

Již z názvu této kapitoly vyplývá, že se jedná o více osob. Konkrétně můžeme mezi aktéry tvorby portfolia zařadit dítě, učitele a v neposlední řadě i rodiče. Každý z těchto aktérů zaujímá v procesu tvorby portfolia svou specifickou roli. Je však také nutné si uvědomit, že působení jednotlivých členů se prolíná a jeden druhého ovlivňuje. Níže se zmíníme o každém z nich podrobněji.

2.1 Dítě jako hlavní aktér

Pro jakoukoliv práci či projekt je nutné, aby byla vynaložena určitá snaha a aktivita. Ta v případě portfolia vychází právě od dítěte. Jak vyčteme i z názvu podkapitoly, dítě je totiž hlavním aktérem tvorby portfolia. Tedy činnost dítěte je k tvorbě portfolia nezbytná, bez ní by totiž žádné portfolio ani nemohlo vzniknout. Z toho můžeme vyvodit myšlenku, že když dítě něco vytvoří, pak je to jeho majetek. Což také potvrzuje Kratochvílová (2014, s. 8), která konstatuje, že „portfolio je vlastnictvím dítěte“.

Z výše uvedeného tvrzení vyplývá, že tvorba portfolia je zcela v režii dítěte. To znamená, že dítě si jednoduše samo určuje, co chce do portfolia začlenit a co ne. Dítě si samo vede tvorbu portfolia, zvolí si způsob zakládání, uložení portfolia a také vybírá jednotlivé produkty. Vzhledem k věku dítěte toto ale není možné, protože děti jsou na toto samostatné vedení ještě příliš malé. Proto je nezbytná přítomnost někoho dalšího, tedy učitele (Kratochvílová, 2014).

Již zde tedy můžeme názorně vidět, že nelze vnímat jednotlivé aktéry tvorby odděleně, izolovaně. V tomto případě je zřetelná vzájemná spolupráce mezi učitelem a dítětem, které ještě není schopno samostatně vést své portfolio. Z toho plyne, že portfolio v prostředí mateřské školy nemůže spočívat jen v rukou dítěte, během tvorby portfolia dítě potřebuje další osobu, která mu při jeho výrobě pomůže.

I tak se ale nabízí spousta možností, jak může dítě ovlivnit vzhled portfolia. Jednou z nich je, že si dítě samostatně vytváří úvodní stranu, která o něm vypovídá. Kratochvílová (2014, s. 8) říká, že „titulní strana... měla by být pro dítě osobní a od počátku by mělo být zřejmé: ‚Toto je MOJE portfolio.‘“ U dětí předškolního věku je také důležité, aby se v portfoliu objevil jejich podpis. Ať už v rámci titulní strany, hřbetu portfolia (pokud jsme zvolili for-

mu uložení v šanonech) nebo také na jednotlivých produktech dítěte. Toto je opět jakýmsi ukazatelem toho, že portfolio je ve vlastnictví konkrétního dítěte (Kratochvílová, 2014).

Dalším prvkem, který zvládne dítě v jakémkoliv věku a ovlivní tak vzhled portfolia, je vlastní obrázek dítěte, který samo nakreslí a následně ho nalepí na obálku šanonu. Na portfolio může také dítě přilepit značku, kterou má ve školce na skříňce nebo stoličce (Hegrová, 2014). Tyto jednoduché prvky jsou jakousi ozdobou portfolia a vyvolávají u dítěte právě pocit toho, že toto konkrétní portfolio je jeho.

Mimo značku a obrázek se nabízí k ozdobení a označení portfolia fotografie. Tu dítě opět samostatně nalepí na titulní stranu, hřbet či obal portfolia. Proto, aby dítě mohlo s portfoliem aktivně pracovat, tvořit jej, ukazovat kamarádům, je nutné, aby mělo portfolio neustále po ruce. Portfolio má být umístěno tak, aby na něj dítě dosáhlo (Kratochvílová, 2014).

Mohlo by se zdát, že portfolio má význam především pro učitelku z hlediska diagnostiky. To je ovšem velice úzký pohled na problematiku portfolia dítěte v mateřské škole. Portfolio a jeho tvorba má i jistý význam pro dítě. Význam portfolia pro dítě vymezuje velmi konkrétně Gavora (2013, s. 46): „Kromě využití na diagnostické potřeby učitele má portfolio i veliký význam pro dítě. Je totiž silným motivačním činitelem. Dítě jako autor prací ve svém portfoliu může sledovat svůj pokrok a těšit se z něj. Může své produkty vzájemně posuzovat a porovnávat je s produkty spolužáků. Proto je portfolio i důležitým faktorem při sebehodnocení dítěte, vede ho k samostatnosti, rozvíjí jeho sebepojetí.“

2.2 Učitel jako aktér

Z tvrzení uvedených výše tedy vyplývá, že učitel je jako aktér tvorby portfolia v předškolním věku nezbytný. Jeho role spočívá v aktivizaci dětí. Učitel vytváří podnětné prostředí a motivuje děti k aktivitám zaměřeným na tvorbu portfolia. Je tím, kdo děti k tvorbě portfolia vede, pomáhá jim, z toho plyne, že je tedy jakýmsi iniciátorem a motivátorem nejen pro děti, ale také pro rodiče.

Toto také potvrzuje Kratochvílová (2014, s. 10), která dodává: „Chceme-li vést diagnostické portfolio, pak do jeho tvorby vstupuje výrazně učitel/učitelka mateřské školy. Učitel/ka didakticky zacílenou činností ovlivňuje výsledky dítěte a jeho produkty, které se pak mohou stát součástí portfolia.“

Učitel má vždy na paměti, že portfolio je přímým vlastnictvím dítěte, a takto k němu také přistupuje, z čehož vyplývá, že učitel a dítě během tvorby portfolioa komunikují a hovoří o jednotlivých krocích. Takže spolu s ním hovoří o zařazení, či nezařazení jednotlivých produktů do portfolioa. Učitel je také citlivý k užívání portfolioa dítěte, uvědomuje si, jak s ním manipuluje, jak otáčí listy a jak s ním před dítětem pracuje. Tímto totiž dítěti ukazuje, jaký význam pro něj portfolio má a jakou mu přisuzuje hodnotu, což slouží jako zpětná vazba pro dítě (Kratochvílová, 2014).

Předchozí odstavec považujeme za velmi podstatný, jelikož je v něm zřetelná spolupráce mezi jednotlivými aktéry. Opět zde vyvstává skutečnost, že jednotlivé subjekty, které jsou do tvorby portfolioa zapojeny, se vzájemně ovlivňují. Tedy že mezi dítětem a učitelem probíhá vzájemná interakce a učitel zde nestojí v pozici, ve které by direktivně rozhodoval o portfoliou konkrétního dítěte. Za důležitou považujeme také zmínku o práci učitele s portfolioem, kdy na povrch vyplouvá skutečnost, že manipulace učitele s portfolioem určitým způsobem ovlivňuje vnímání portfolioa dítětem.

Nezbytné je také zmínit to, že učitel je oproštěn od tendencí k perfekcionalismu, což znamená, že učitel nezasahuje dětem do úpravy a vzhledu portfolioa. Do popředí se tak dostává idea, že je důležitější, aby portfolio charakterizovalo dané dítě a to mělo pocit, že je to „jeho“ portfolio, než názor, že portfolio musí mít dokonalý vzhled (Kratochvílová, 2014). S tímto souvisí i fakt, že učitel si je plně vědom, že co je hezké pro něj, nemusí být hezké pro dítě samotné.

Role učitele však nespočívá jen ve vytváření podnětného prostředí pro tvorbu portfolioa, v nabídce činností, aktivit a motivace dětí k tvorbě portfolioa. Učitel v mateřské škole zajišťuje také písemné doplnění k jednotlivým pracím a produktům dětí. Podle Hegrové (2014, s. 48) „by součástí každé dětské práce měl být popis, cíl i zadání“.

Uvádí hned dva způsoby záznamů, a to formou vpisování přímo k jednotlivým pracím dítěte, anebo formu, kterou označuje jako „lístečkovou“. Ta spočívá v tom, že na lepicí list papíru popíšeme postup, cíl, průběh a také vypracování a to následně upevníme přímo k obrázku. Součástí portfolioa mohou být také učitelovy vlastní názory a komentáře (Hegrová, 2014).

I pro učitele má portfolio jistý význam. Ten mnohokrát vyčteme již ze samotné definice portfolioa. Pro vysvětlení použijeme definici podle Průchy (2003, s. 170), který definuje

portfolio jako „soubor různých produktů žáka, které dokumentují práci žáka a jeho vývoj za určité období“. Z této definice vyplývá, že význam portfolio pro učitele spočívá ve sledování, hodnocení a porovnávání dítěte z hlediska vývoje. Tedy že prostřednictvím portfolio mohou učitelé pozorovat, k jakému pokroku či k jaké regresi u dítěte došlo, a přijmout určitá opatření pro jeho další rozvoj či nápravu. Portfolio je pro učitele jakýmsi ukazatelem pokroků dítěte ať už z hlediska biologického, psychologického či sociálního.

Pro učitele má také velký význam dlouhodobé pozorování dítěte během tvorby portfolio. Učitel sleduje, jak k tvorbě portfolio dítě přistupuje, jak s portfolioem zachází a jaký postoj dítě k portfoliou zaujímá: zda se dítě aktivně do tvorby portfolio zapojuje, nosí samo z vlastní iniciativy různé produkty a chce je do portfolio zařadit, nebo jestli ho tvorba portfolio nezajímá a nestojí o něj. Všechny tyto aspekty slouží učiteli jako zpětná vazba toho, jak dokázal děti pro tvorbu portfolio nadchnout.

Nejvýstižněji popisuje význam portfolio Slavík (1999, s. 108): „Portfolio a jeho hodnocení je příležitost, jak vidět ve vašich žácích komplexní osobnosti s mnoha rozmanitými schopnostmi, s vlastními cíli a přáními.“ V tomto jednoduchém vyjádření je skryto prosté, ale důležité poselství pro každého učitele, které bývá často opomíjeno, a to, že každý člověk je originál a je nezbytné k němu takto přistupovat i při tvorbě portfolio. A právě v rámci tvorby portfolio prohlubovat a podporovat individualitu a jedinečnost každého dítěte.

2.3 Rodič jako aktér

Posledním aktérem, kterého chceme do tvorby portfolio dítěte zapojit, je rodič. Tato skutečnost však není příliš známa. Rodiče mnohdy o možnosti participace na tvorbě portfolio svého dítěte ani nevědí, z čehož plyne, že se nemohou do této aktivity zapojit. I zde se objevuje fakt, že aktéři, kteří se podílejí na tvorbě portfolio, jsou vzájemně provázáni. V tomto případě hovoříme především o zprostředkování informací rodičům o možnosti zapojení se do tvorby portfolio nebo vůbec o skutečnosti, že dítě nějaké portfolio má. Proto je nezbytná přítomnost učitele, který zde, stejně jako u dítěte, funguje jako informátor, iniciátor a motivátor pro to, aby se rodiče do tvorby portfolio zapojili.

Rodič je aktérem, který se může, ale nemusí do tvorby portfolio zapojit a spolupracovat na portfolio s ostatními členy. My zastáváme názor, že rodiče je nutné vnímat jako partnera školy. Opíráme se zde o slova Šed'ové (2004 s. 35), která tvrdí: „Partnerství je ve vztahu

školy k rodičům dnes už nejčastěji používaným výrazem. Nabízí rovnoprávný vztah oběma stranám, tedy vzájemné uznání přínosu partnera pro rozvoj dítěte. ... Rodiče, jakkoliv nejsou odborně vzděláni, mají s výchovou své zkušenosti, znají své děti nejlépe, a proto jsou jejich sdělení pro práci učitelů hodnotná“. V návaznosti na předešlé tvrzení chápeme jako důležité zapojení rodičů do tvorby portfolia jejich dítěte, ti mohou totiž při jeho tvorbě sehrát důležitou roli.

Rodiče při tvorbě portfolia svého dítěte fungují jako jakási „zásobárna“. To tedy znamená, že rodiče jsou zdrojem doma vyrobených produktů, což také potvrzuje Kratochvílová (2014, s. 11), která dodává, že „právě oni mohou přinést výtvar, fotografii, videonahrávku a jiné artefakty, které pořídili společně v mimoškolním prostředí, které jsou cenné tím, že poskytují učiteli informace o dítěti v kontextu jiného sociálního prostředí. Rodiče mohou zdokumentovat, jak dítě doma komunikuje, jak se zapojuje do domácích činností, co je jeho oblíbená činnost, hračka,...“. V dnešní době již děti předškolního věku navštěvují také mnoho kroužků a často se účastní i různých soutěží, rodiče tedy do portfolia přispívají i diplomy a výrobky z těchto aktivit.

Z předešlého odstavce plyne, že díky zapojení rodičů do tvorby portfolia dochází k utváření komplexního pohledu na dítě, tedy že se do portfolia zařazují různorodé produkty dítěte, které rozšiřují učiteli zorný úhel. Rodiče jsou proto tedy velice důležitým aktérem, který se na tvorbě portfolia podílí. V rámci spolupráce při vytváření portfolia jsou také důležité poznámky rodičů. Stejně jako učitel i rodič může zaznamenávat na produkty svých dětí slovní popis průběhu tvorby určitého obrázku, kresby, ale také její cíl a závěrečnou reflexi. Rodič též portfolio svého dítěte doplňuje o komentáře či poznámky. O této možnosti participace na portfoliu se zmiňuje i Svatoš (2014, s. 40): „Součástí portfolia se také mohou stát poznámky třídního učitelé, rodiče,...“. Během tvorby portfolia je důležitá i vzájemná komunikace mezi jednotlivými aktéry. Rodič má možnost během konzultace s učitelem o portfoliu hovořit, projednávat zařazení či nezařazení jednotlivých prací apod. I to, že dítě ukazuje portfolio rodiči a ten na něj slovně reaguje, tedy dochází mezi nimi ke vzájemné komunikaci, lze považovat za participaci rodičů na portfoliu.

S ohledem na předešlý text konstatujeme, že možnost participace rodiče na portfoliu spočívá v komunikaci mezi ním a ostatními aktéry tvorby, ale také ve zprostředkování produktů dítěte z mimoškolního prostředí, tedy z jiného prostředí, než ve kterém působí učitel. Díky tomu získává portfolio dítěte na bohatosti a různorodosti.

I pro rodiče má portfolio svůj význam. Jedním z těch kdo, vyjadřují význam portfolio pro rodiče, je Gavora (2013, s. 47): „Na základě portfolio si rodiče mohou vytvořit autentický a realistický obraz o fungování jejich dětí v mateřské škole, o obsahu vzdělávání a dalších faktorech.“ Z toho tedy vyplývá, že rodiče díky portfolio zjistí, co se ve školce děje, co děti dělají, co zvládají a co ne, kam se od nástupu do mateřské posunuly a podobně. Slouží pro ně tedy jako netradiční, ale cenný zdroj informací.

Nejčastěji rodiče mapují dění ve školce prostřednictvím výtvorů, které jsou součástí výzdoby mateřské školy, nebo z nástěnek, kde mají děti jednotlivé výtvořky vystaveny. Nicméně Gavora (2013, s. 46) uvádí další účel portfolio, konkrétně, že „portfolio slouží k poskytnutí komplexního obrazu o vývoji dítěte v mateřské škole“. Z předešlého vyjádření vyplývá, že díky portfolio rodiče pozorují celkový průběh vývoje a změny, kterými dítě procházelo. V závěru proto konstatujeme, že hlavní význam portfolio pro rodiče spočívá v získávání informací o svém dítěti, o jeho vývoji a vůbec o dění v mateřské škole.

3 PORTFOLIO JAKO PROSTŘEDEK SPOLUPRÁCE MEZI UČITELEM A RODIČI

Již v předchozích kapitolách jsme se zmiňovali o funkcích a významech portfolia pro dítě, učitele a rodiče. V následujícím textu se budeme zabývat portfoliem jako prostředkem komunikace a spolupráce mezi jednotlivými aktéry tvorby portfolia. Především se zaměříme na interakci mezi učitelem a rodičem. V literatuře určené pro učitele, zaměřené na navázání kontaktu a posilování komunikace mezi mateřskou školou a rodiči, se často objevuje vyjádření, že využití portfolia se během pohovorů s rodiči učitelům doporučuje. Avšak bližší informace „jak na to“ často chybí. Z toho usuzujeme, že tato problematika není ještě detailně popsána. Proto budeme vycházet z literatury týkající se především navázání komunikace a spolupráce mateřské školy s rodiči a práci s portfoliem do ní budeme začleňovat.

3.1 První kontakt rodičů s portfoliem

Pobyt v mateřské škole je často pro dítě velice obtížný a komplikovaný. Proto je důležité, aby učitel vytvořil pozitivní atmosféru a příjemné prostředí. Toho dosáhne mimo jiné vzájemnou komunikací a spoluprací mezi učitelem a rodičem. Kooperace jako taková je cílem každého učitele. Toto také potvrzuje Majerčíková (2014, s. 101), která tvrdí, že „spolupráce s rodiči žáků se stává integrální součástí edukačního působení každého učitele“. Toto tvrzení můžeme také vztáhnout ke spolupráci na portfoliu, jelikož i zde platí, že spolupráce učitele s rodičem se stává cílem každého učitele, který chce rodiče do participace na portfoliu zapojit.

Rodiče se s učiteli většinou poprvé setkávají pár měsíců před tím, než jejich dítě do mateřské školy nastoupí. Jedná se spíše o informativní schůzku, kdy se rodiče dozví důležité informace, jak to ve školce chodí a co mají dětem pořídit. Je však důležité, aby se i učitel dozvěděl něco o dítěti. A právě tato první schůzka je pro získání informací o dítěti ideální (Lažová, 2013).

První schůzka je také vhodný čas seznámit rodiče s možností zapojení se tvorby portfolia jejich dítěte. Učitel je zde v roli motivátora, jehož záměrem je rodiče pro tvorbu portfolia nadchnout. S tím úzce souvisí zprostředkování informací týkajících se portfolia rodičům. Učitel rodiče už zde informuje o účelu portfolia, průběhu jeho tvorby, významu portfolia

pro dítě, využití portfolia a v neposlední řadě sdělí rodičům, jaký význam má portfolio pro ně. Toto jsou stavební kameny pro potenciální participaci rodičů na portfolio.

V návaznosti na výše uvedené je nezbytné zmínit, že portfolio slouží rodičům jako zdroj informací. Největší pozitivum, které ve vztahu k rodičům vidíme, je hmatatelnost portfolia, tedy že mají možnost jej uchopit a konkrétně vidět, jak se jejich dítě vyvíjí, jaký pokrok dítě v daném období udělalo, prostřednictvím portfolia rodič také názorně vidí, co se v mateřské škole děje apod. Jak píše Kratochvílová (2014, s. 23): „K zájmu o portfolio svého dítěte a práci s ním je třeba rodiče postupně vést.“ Z toho i z předešlých odstavců vy, že zapojení rodičů do tvorby portfolia je dlouhodobý proces, proto se i první schůzka s rodiči nabízí jako ideální příležitost pro učitele k vytvoření a připravení si vhodné půdy pro následující participaci na tvorbě portfolia.

3.2 Zapojení rodičů do tvorby portfolia

Zapojení rodičů do tvorby portfolia účastí na něm je, jak jsme se již zmiňovali, velice zdoluhavý a náročný proces. Učitel se musí obrnit trpělivostí, protože ne každý je ochoten se na tvorbě portfolia podílet a ne každý rodič se nalézá ve stejné době „na stejné úrovni“. To znamená, že ve chvíli, kdy jeden rodič už aktivně spolupracuje, přichází jiný rodič, který by se chtěl do tvorby teprve zapojit, a v této chvíli může učitel s vysvětlováním začít od znova (Kratochvílová, 2014).

Jak jsme se zmiňovali výše, pro rodiče je důležité mít dostatečné množství informací. Za předpokladu, že rodič je o portfolio dostatečně informovaný, můžeme očekávat, že se bude podílet na tvorbě portfolia. Pro mnoho rodičů je pojem portfolio neznámý, ale na druhou stranu většinou ví, že dítě má v mateřské škole nějakou složku, desky, ve kterých mají obrázky či jiné produkty. Proto je nezbytné jim jednotlivé poznatky sloučit, propojit i s názornou ukázkou a pro práci s portfolioem je nadchnout a vytvořit si tak cestu k jakémusi „přijetí“ portfolia.

Sled kroků zapojení rodičů do portfolia a tedy cestu k přijetí portfolia znázorňuje graficky Kratochvílová (2014, s. 11):

Jak uvádí Kratochvílová (2014, s. 11), na schématu vidíme „posloupnost kroků k zavedení portfolia, jeho přijetí rodiči a jejich aktivní spoluúčast“. Sled jednotlivých kroků na obrázku potvrzuje naše předešlé vyjádření k nutnosti první informační schůzky, která pokládá stavební kameny pro další spolupráci a zapojení rodičů do tvorby portfolia. Jde sice o sled systematicky uspořádaných kroků, ale ne všechny budou naplněny. V situaci, kdy rodiče absolvují informační schůzku, získají potřebné údaje a následně dojde k založení portfolia, mohou rodiče přispět pár obrázky dítěte, ale nemusí dojít už k diskuzi rodiče a učitele o portfoliu. V jiném případě jednorázovým přispěním produktů dítěte participace rodičů na portfoliu končí. Stejně jako Kratochvílová (2014, s. 12) zastáváme názor, že „nejobtížnější je druhá fáze, která je založená na komunikaci, sdílení zkušeností s portfoliem“. Avšak i to, že rodiče ustrnou v první fázi, považujeme za jistý úspěch, tedy že rodič ví, co si představit pod pojmem portfolio dítěte v mateřské škole, a přichází s ním do styku.

Co se týče třetího kroku, tedy toho, čím mohou rodiče do portfolia přispět, jsme se zabývali detailněji v předešlých kapitolách, avšak Kratochvílová (2014, s. 23) uvádí ještě další možnosti, kterými se mohou rodiče na portfoliu podílet:

- „spolupodílet se na výběru produktů do portfolia;
- obohacovat produkty o výtvary z domácího prostředí;
- zapojovat do komunikace nad výsledky a pokroky dítěte při oficiálních konzultacích, prezentacích portfolia i při bezděčných situacích, kdy dítě s nadšením prezentuje, co dokázalo;
- zapojit do cílené, písemné reflexe práce dítěte a jeho ocenění“.

S ohledem na předešlé body, týkající se možností, kterými mohou rodiče do portfolia přispět, můžeme tedy uvažovat o portfoliu jako o společném produktu dítěte a rodiče, což nám potvrzuje i následující vymezení portfolia ve vztahu k rodičům. „Portfolio rodiče a dítěte je sbírkou artefaktů sesbíraných v průběhu času, které ilustrují dětský vývoj v rámci vztahu s jejich rodiči...“ (APPL, Dolores J. LEAVITT, Jessica E. RYAN, Melissa A, 2014, s. 191)

Z jednotlivých bodů je také zjevné, že škála možností, jak zapojit rodiče do tvorby portfolia, je velice bohatá. Minimum ze strany rodičů vidíme alespoň v komunikaci s dítětem o portfoliu, tedy v situaci, kdy dítě přijde s portfoliem za rodičem a ten dokáže ocenit výsledky práce dítěte a dát dítěti nějakou odezvu, jako je třeba pochvala. Toto lze vnímat jako zpětnou vazbu spolupráce pro všechny aktéry portfolia. Rodič vidí, co dítě ve školce udělalo, dítě vnímá, že se obrázek či jiná práce líbí, a učitel čte mezi řádky, jaký význam portfolio pro rodiče vlastně má.

V souvislosti s výše uvedeným je úzká spolupráce mezi školou a rodiči výhodná právě pro rodiče. Hlavní zisk z této spolupráce popisuje velmi příhodně Majerčíková (2014, s. 102), která vyjadřuje názor, že rodiče „při efektivní spolupráci mají dobrou příležitost lépe porozumět dění ve škole, konfrontovat ho s vlastními zkušenostmi, hlouběji poznat a lépe chápat osobnost svého dítěte a efektivně s ním komunikovat“. Toto vyjádření se týkalo spolupráce mezi školou a rodiči komplexně. Avšak my ho vztahujeme i ke spolupráci mezi učitelem a rodiči v rámci tvorby portfolia.

Jestliže rodič dospěje do bodu, kdy pro něj portfolio jeho dítěte představuje něco významného, a začne se aktivně zapojovat do tvorby portfolia, pak vznikne něco, co je důležité a podstatné pro všechny participanty na portfoliu. Takovéto portfolio mohou rodiče a dítě ještě dále využívat (Kratochvílová, 2014).

Možnosti dalšího využití portfolia (Kratochvílová, 2014):

- rodič s dítětem mohou na začátku školního roku do nové třídy či školy přinést portfolio a ukázat, čeho v minulém roku dítě dosáhlo, jaké udělalo pokroky a co všechno již zvládne;
- rodič může spolu s dítětem vybrat jednotlivé práce, které by dítě rádo ukázalo nové paní učitelce či učiteli;
- rodiče mohou výběr z portfolia naskenovat nebo si stáhnout z elektronického portfolia (za předpokladu, že jej dítě má) a uložit si jej na CD či flash disk a dát tak portfoliu „přenositelnou podobu“ – tím se stane portfolio také jakousi vzpomínkou na dětská léta.

3.3 Využití portfolia jako komunikačního prostředku

V literatuře zabývající se definováním pojmu komunikace můžeme nalézt mnoho definic, od těch nejjednodušších až po ty velice obsáhlé. V knize Sociální psychologie zmiňuje autor knihy Nakonečný (2009, s. 288) definici komunikace podle J. W. Wander Zanden (1987): „Komunikace je proces, jímž lidé předávají informaci, ideje, postoje a emoce jiným lidem.“

Portfolio můžeme tedy chápat jako jeden z komunikačních prostředků, což opíráme o slova Kratochvílové (2014, s. 4): „Diagnostické portfolio také slouží jako prostředek rozvoje komunikace – pro individuální konzultace s rodiči, pracovníky poradenských zařízení...“

S ohledem na předešlý text pak můžeme chápat portfolio jako prostředek komunikace, tedy možnost k diskusi mezi rodičem a učitelem. Tím samozřejmě neopomíjíme diskusi o portfoliu mezi dítětem a rodičem nebo dítětem a učitelem, avšak v této podkapitole se zaměříme spíše na diskusi o portfoliu probíhající mezi učitelem a rodičem.

Jak jsme se zmiňovali v předešlé podkapitole, zapojit rodiče do tvorby případně spolupráce na portfoliu dítěte, je, jak se říká, „běh na dlouho trať“. Proto je počáteční intervence a aktivita na straně učitele.

Můžeme tedy vyjádřit myšlenku, že právě pedagog využívá práce dítěte, tedy záznamy o jeho pokroku při své každodenní práci, jako podklad pro tvorbu individuálního vzdělávacího programu, pro komunikaci s dítětem, rodiči a pro neformální spolupráci s nimi (RVP PV, 2014).

Učitel je tím, kdo portfolio do rozhovoru s rodičem začleňuje. Příležitostí k tomu ovšem není v mateřské škole mnoho, toto opíráme o vlastní zkušenost z praxe, kdy většina rodičů během týdne spěchala – jen se v mateřské škole „vytočili na patě“ a odcházeli. Avšak pro využití portfolio jako prostředku k interakci mezi rodiči a učitelem se nabízí třídní schůzky či individuální schůzky. Toto tvrdí také Hegrová (2014, s. 50), která říká: „Jak v mateřských, tak i v základních školách bych doporučila portfolio jako podklad pro individuální schůzky učitele s rodiči a dítětem.“ Tehdy je právě příhodný čas, kdy si rodič vezme portfolio svého dítěte do rukou a v klidu si jej prohlédne, prozkoumá a doplní jej o nějaký komentář či poznámku, kterou by mohl k portfoliu připojit. Avšak nejen to. Důležitým činitelem je zde také učitel, který je během tvorby jednotlivých prací v mateřské škole přítomen a může podat rodičům informace, jak dítě tu či ono činnost prožívalo, zvládlo apod.

Portfolio se může stát také jakousi oporou při sdělení nepříjemné informace rodičům. Tedy, když učitel vidí, že nastal nějaký problém ve vývoji dítěte, například to, že se kresba nevyvíjí tak, jak by měla, má učitel v ruce portfolio, na kterém může rodičům tuto skutečnost demonstrovat. Především díky hmatatelnosti a systematickosti portfolio může ukázat názorně, kde konkrétně může být problém. Avšak nemusí to být jen nepříjemná zpráva. Díky vedení portfolio můžeme u dítěte objevit také nadání, vlohy pro určitou věc, zaměřit se na to a podporovat dítě v rozvoji této zdatnosti.

Z výše uvedeného vyčteme, že aby se rodiče mohli aktivně a smysluplně podílet na tvorbě portfolio svého dítěte, musí nejdříve komunikovat a spolupracovat s učitelem svého dítěte. Z toho plyne, že vše se odvíjí od ochoty rodiče spolupracovat, komunikovat a od obratnosti učitele zapojit rodiče do tvorby portfolio.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Praktická část bakalářské práce obsahuje výsledky výzkumu zaměřeného na zjišťování reflexe rodičů na portfolio dítěte v mateřské škole. Bylo velice obtížné stanovit parametry reflexe rodičů na portfolio, jelikož jak bylo zjištěno v sondáži tohoto výzkumu, většina rodičů v podstatě nemá o existenci portfolio svého dítěte ani tušení, z čehož plyne, že rodiče neví, co portfolio dítěte v mateřské škole představuje. Komplikace vznikly i v oblasti toho, co vlastně budeme zjišťovat. Proto bylo nezbytné si pomocí dílčích cílů konkretizovat hlavní výzkumný cíl. Mluvíme zde tedy o zjišťování informací, zkušeností a zájmu rodičů o portfolio dítěte. Ovšem jsme si plně vědomi toho, že výzkumné šetření zjišťuje pouze povrchová data.

Jako podklad pro tento výzkum, především pro tvorbu výzkumného nástroje, sloužil projekt Kvalita I *Osobní portfolio žáka*, který je zařazen do sekce Oblast hodnocení na úrovni žáka. Jedním z jeho cílů bylo „zmapovat jaké jsou zkušenosti s pedagogickými portfolii na českých školách“. (© CERMAT, 2008) Tato dílčí část komplexního projektu Kvalita I se zaměřila na mapování portfolio v základních školách. Jelikož je tato bakalářská práce zaměřená na výzkum prováděný s rodiči dětí v mateřských školách, sloužil již výše zmiňovaný projekt pouze jako inspirace.

Jedním z autorů, který se zabývá problematikou portfolio právě v rámci mateřských škol, je docentka Jana Kratochvílová, kterou často uvádíme i v teoretické části této bakalářské práce. Rozhovory s učitelkami mateřských škol, které se snažily rodiče do tvorby portfolio zapojit, byly také důležitým aspektem při tvorbě praktické části této bakalářské práce.

Dle dostupných zdrojů, usuzujeme, že výzkumů týkajících se portfolio dítěte v mateřské škole ve spojitosti s rodiči nebylo provedeno mnoho. Proto je velmi příhodné se touto problematikou dále zabývat a vést výzkum.

4.1 Sondáž a předvýzkum

Na počátku našeho výzkumu proběhla sondáž, během které jsme se snažili získat co nejvíce informací týkajících se problematiky reflexe rodičů na portfolio dítěte v mateřské škole, a rozšířit si tak vhléd do dané oblasti. Již v tomto bodě jsme ale narazili na komplikace. Pro sondáž jsme zvolili osobní návštěvu v městské mateřské škole. Díky této návštěvě jsme se obeznámili s konkrétní podobou portfolio v dané mateřské škole. Paní učitelky zde

zakládaly dětem portfolia dvě. Jedno z nich bylo určeno pro inspekci, toto portfolio učitelky samy označily jako „to reprezentativní“ a druhé portfolio mělo podobu papírového pořadače, do kterého se dětem zakládaly všechny obrázky, které během uplynulého půl roku nakreslily. S touto možností dvou portfolií jsme se setkali také v rámci rozhovoru s paní učitelkou působící v mateřské škole v textu u Kratochvílové (2014, s. 4): „Neustále jsem se držela toho, že musíme mít něco bokem, něco extra, že když přijde inspekce, musím předložit něco speciálního.“

Hlavním zjištěním z této návštěvy bylo především to, že děti sice portfolia mají, ale rodiče o nich vůbec neví. Tedy pro upřesnění, rodiče ví o tom, že se některé práce jeho dítěte zakládají, ale pojem portfolio nefixují. Během sondáže jsme také došli ke zjištění, že rodiče ničím do portfolia svého dítěte nepřispívají a neparticipují tak na něm. Na základě tohoto mapování jsme se ocitli ve slepé uličce. Jak tedy zkoumat reflexi, když rodiče nemají s portfoliem osobní zkušenost? Z tohoto průzkumu tedy vyplynulo, že se budeme zabývat pouze povrchovými daty. Tyto poznatky považujeme za velmi důležité, jelikož na jejich základě jsme měli možnost náš výzkum orientovat tak, abychom získali alespoň taková data, která jsou reálně zjistitelná a která by nám tak zprostředkovala možnost vytvořit závěr výzkumu. Na základě této sondáže jsme do dotazníku k úvodní části připojili rámeček s vysvětlením, co portfolio dítěte v mateřské škole představuje, čímž jsme se snažili rodičům objasnit daný pojem.

V rámci předvýzkumu jsme dotazník dali k vyplnění 3 respondentům. Během jejich odpovídání jsme byli přítomní a všechny připomínky jsme si zapisovali. Předvýzkumu se zúčastnili 2 ženy a 1 muž. Vyplňování dotazníku doprovázely jejich připomínky a komentáře, popřípadě naše vysvětlení. Když poprvé rodiče z mého předvýzkumu slyšeli název bakalářské práce, reagovali velice ostýchavě a podceňovali se. Vyslovili názor, že jsme měli dát dotazník někomu jinému, někomu s vyšším dosaženým vzděláním, že neví, co to portfolio je, že nám nebudou schopni na položky v dotazníku odpovědět. S ohledem na toto vyjádření jsme stanovili jednu z hypotéz.

Na základě jejich připomínek bylo zjištěno, že rodiče jsou obeznámeni se skutečností, že jejich dítěti se v mateřské škole do pořadačů zakládají obrázky, pracovní listy a jiné produkty, ale neví, že se tento produkt jmenuje portfolio. Proto rodiče vyjádřili názor, že rámeček s vysvětlením jim při vyplňování dotazníku velmi pomohl a že bez něj by asi dotaz-

ník odložili a položky by nezodpověděli. Ovšem i k našemu definování měli jisté připomínky, proto jsme vymezení portfolia přepracovali. Na základě komentářů, které respondenti k dotazníku měli, byly některé položky vymazány, přepracovány nebo přidány.

Po následné modifikaci dotazníku byla finální verze prodiskutována s jedním z respondentů, který už dotazník vyplňoval. Jelikož nebyly zjištěny další překážky, byla tato definitivní forma předložena dalším 3 respondentům s možností vyjádření se v závěru dotazníku. V rámci tohoto ověření nebyly zaznamenány závažnější připomínky, pouze došlo k přeformulování definice portfolia v rámečku. Předvýzkumu se tedy zúčastnilo celkem 6 respondentů.

4.2 Výzkumný cíl, výzkumné otázky a hypotézy

Cíl našeho výzkumu jsme stanovili následovně:

- Zjistit, jaká je reflexe rodičů na portfolio jejich dítěte v mateřské škole.

Hlavní cíl výzkumné části pod sebe zahrnuje **dílčí výzkumné cíle**, které jej konkretizují:

- Zjistit, jaké informace mají rodiče o portfoliu svého dítěte v mateřské škole.
- Zjistit, jaké zkušenosti mají rodiče s portfoliem svého dítěte v mateřské škole.
- Zjistit, jaký je zájem rodičů o portfolio svého dítěte v mateřské škole.

Tyto dílčí cíle jsme zvolili na základě sondáže, kde bylo zjištěno, že rodiče pojem portfolio neznají a nemají s ním mnoho zkušeností. Proto jsme se rozhodli zaměřit na zjišťování dat, která jsme schopni sesbírat, vyhodnotit a na jejich základě ověřit níže stanovené hypotézy.

Z výše stanovených cílů byly sestaveny **výzkumné otázky**:

- **VO 1** Jaký je vztah mezi vzděláním rodičů a schopností propojit pojem portfolio se školou?
- **VO 2** Jaký je vztah mezi počtem dětí rodiče a zájmem o zapojení se do tvorby portfolia?
- **VO 3** Jaké informace mají rodiče o portfoliu svého dítěte v mateřské škole?

Dále jsme stanovili **2 hypotézy**:

- **H 1** Rodiče s vyšším vzděláním jsou schopni lépe propojit pojem portfolio se školou než rodiče s nižším vzděláním.
- **H 2** Rodiče s nižším počtem dětí mají větší zájem se do tvorby portfolio zapojit než rodiče s vyšším počtem dětí.

4.3 Výzkumný vzorek

Výzkumným vzorkem tohoto šetření byli rodiče, což vyplývá také z názvu bakalářské práce. Ovšem tento výzkumný soubor je omezen jistým kritériem, protože nelze pro tento výzkum využít všechny rodiče, ale pouze rodiče dětí v mateřské škole. Původním záměrem bylo oslovit rodiče, jejichž dítě navštěvuje mateřskou školu pouze ve Zlíně a okolí. Oslovili jsme ředitelky mateřských škol v této oblasti, bohužel nám byla spolupráce z velké části odmítnuta, ať už z důvodu nezájmu, absence portfolio anebo se nám odpověď vůbec nevrátila. Na základě této skutečnosti jsme byli nuceni rozšířit oblast pro výzkum, jímž se nakonec stal celý Zlínský kraj. I přesto byl ale problém nadchnout, motivovat a naklonit si tak mateřské školy ke spolupráci. Nakonec se nám podařilo ke vzájemné spolupráci získat 4 mateřské školy. Vzorek výzkumného souboru je proto dostupný, nikoliv reprezentativní.

Respondenty jsme oslovovali v papírové (tištěné) i elektronické podobě. V elektronické podobě bylo zodpovězeno 48 dotazníků. Respondentů, kteří vyplnili tištěnou verzi dotazníku, bylo 80. Celkově se tedy zodpovídání dotazníků zúčastnilo 128 rodičů. Rozdaných dotazníků v papírové podobě bylo 120 do 4 různých mateřských škol ve Zlínském kraji. Časovým vymezením pro výzkum se stalo období únor – březen 2016.

4.4 Výzkumná metoda, výzkumný nástroj

Pro tuto práci byla z důvodu kvantitativně orientovaného výzkumu použita dotazníková metoda. Jednotlivé položky v dotazníku sloužily ke zjištění informovanosti rodičů o portfolio, zkušeností rodičů a zájmu rodičů o portfolio jejich dítěte v mateřské škole.

Jak jsme zmiňovali již v úvodu praktické části, jako inspirace pro dotazník sloužily rozhovory s rodiči o portfolio jejich dítěte na základní škole v rámci projektu Kvalita I. Na základě otázek, které byly během těchto rozhovorů pokládány, jsme sestavili jednotlivé po-

ložky v našem dotazníku. Podněty k formulaci jednotlivých položek v dotazníku jsme čerpali také ze slovních vyjádření paní učitelek, které jsou uvedeny v metodickém materiálu Kratochvílové. V neposlední řadě měla na tvorbu položek vliv i sondáž, která byla uskutečněna na samém prvopočátku výzkumu.

K úvodu dotazníku bylo nezbytné dodat tabulku s vysvětlením, co to vlastně portfolio dítěte v mateřské škole je. Tato tabulka byla do dotazníku zapracována na základě sondáže a během předvýzkumu byla přepracována. Vysvětlení, co portfolio dítěte v mateřské škole představuje, je napsáno velmi jednoduše a krátce v termínech, které jsou pochopitelné pro rodiče s různou úrovní vzdělání. Toto vyjádření bylo do dotazníku zapracováno, z důvodu seznámení rodičů s pojmem portfolio, a aby rodiče zjistili, o čem bude dotazník pojednávat.

Dotazník je sestaven z otázek uzavřených a polootevřených. Finální dotazník se skládá z 26 položek a je rozdělen na dvě části. První část je pro všechny respondenty stejná a týká se především demografických otázek a primárních otázek týkajících se portfolio. V druhé části se dotazník dělí, respondenti jsou zde rozdělení podle toho, zda jejich dítě portfolio v mateřské škole má, či ne. Podle tohoto rozčlenění pokračovali respondenti v zodpovídání rozdílných položek.

Dotazník byl administrován pomocí internetové adresy, kterou jsme vložili na konkrétní webové stránky určené pro rodiče. Druhou cestou bylo zprostředkování dotazníků v papírové podobě do mateřských škol.

Hlavní výhodou využití dotazníku v tomto výzkumu spatřujeme v možnosti rychlejšího rozšíření dotazníků mezi respondenty a také v tom, že mnoho rodičů nemá čas pro uskutečnění rozhovoru a vyplnění dotazníku je pro ně jednodušší, jsou proto této formě spolupráce otevřenější.

5 INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT

Pro interpretaci výsledků jsme využili absolutní a relativní četnost, kterou jsme zaznamenali do tabulek nebo grafů. Pro ověření hypotéz používáme test významnosti, tedy konkrétně chí-kvadrát. Pro výpočet jednotlivých výsledků jsme čerpali z publikace od pana profesora Miroslava Chrásky a Ilony Kočvarové (2014).

5.1 Demografické údaje výzkumného souboru

Jak jsme zmiňovali již výše, do vyplňování dotazníku se zapojilo 128 respondentů. Ti odpovídali na položky uvedené v dotazníku, těchto položek bylo celkem 26. Položky v dotazníku byly sestaveny tak, aby byly naplněny dílčí cíle a zodpověděli jsme na výzkumné otázky. První položky v dotazníku se týkaly demografických údajů.

Tabulka 1 Početní zastoupení respondentů

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Žena	114	89,06
Muž	14	10,93
Celkem	128	100,00

V tabulce 1 zřetelně vidíme zastoupení respondentů v našem výzkumu. Pro jasné zprostředkování získaných dat uvádíme zastoupení mužů a žen v našem výzkumném vzorku. Respektive žen bylo 89,06% (114) a mužů 10,93% (14). Je tedy jasné, že dotazník vyplnilo podstatně více žen než mužů.

Tabulka 2 Rodiče a počet dětí

Počet dětí	Žena		Muž		Celkem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
1 dítě	29	25,44	3	21,43	32	25
2 děti	62	54,38	6	42,86	68	53,12
3 děti	19	16,67	2	14,28	21	16,41
4 a více	4	3,51	3	21,43	7	5,47
	114	100	14	100	128	100

Jedna z dalších demografických položek, na kterou rodiče odpovídali, byl počet dětí. Tuto položku jsme do dotazníku zařadili z důvodu vytvoření celistvého pohledu a také je to jedna z proměnných k ověření hypotézy. V rámci našeho výzkumného vzorku jsme došli ke

zjištění, že námi dotazovaní rodiče mají převážně 2 děti, což činí 54,38% žen a 42,86 % mužů. Ostatní hodnoty lze vidět v tabulce 2. Během sepisování získaných dat vyvstala otázka, zda počet dětí může mít vliv na zájem rodičů o zapojení se do tvorby portfolia. Tímto vztahem se budeme zabývat v rámci ověřování hypotéz.

Tabulka 3 Stupeň dosaženého vzdělání rodičů

Vzdělání	Žena		Muž		Celkem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Základní	5	4,39	0	0	5	3,90
Středoškolské s výučním listem	21	18,42	3	21,43	24	18,75
Středoškolské s maturitou	56	49,12	7	50	63	49,22
Vysokoškolské	32	28,07	4	28,57	36	28,13
	114	100	14	100	128	100

Pro náš výzkum mělo velký význam i vzdělání rodičů, které bylo jednou z proměnných v námi stanovených hypotézách. Volbu a sestavení této hypotézy stavíme na základech ze získaných informací během předvýzkumu.

V tabulce číslo 3 můžeme vidět, jakého nejvyššího stupně vzdělání rodiče v našem výzkumu dosáhli. Již na první pohled je jasné, že největší procento rodičů v našem výzkumu má středoškolské vzdělání s maturitou, což činí téměř polovinu našich respondentů 49,22%. Při rozdělení podle pohlaví to pak činí 49,12% ze všech dotazovaných žen a 50% z dotazovaných mužů. Druhé největší zastoupení měli v našem výzkumu rodiče s vysokoškolským vzděláním, tedy konkrétně 28,07% žen a 28,57% mužů. V rámci jedné z našich hypotéz se budeme zabývat právě vztahem mezi vzděláním rodičů a jejich schopností propojit pojem portfolio se školou. Proto byla tato otázka v dotazníku nezbytná.

Tabulka 4 Mateřská škola, do které chodí děti respondentů

Velikost mateřské školy	Mateřská škola na vesnici		Mateřská škola ve městě		Celkem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Jednotřídní	36	69,23	2	2,63	38	29,69
Vícetřídní	16	30,77	74	97,37	90	70,31
	52	100	76	100	128	100

V tabulce uvedené výše můžeme sledovat hned dvě hodnoty, a to mateřskou školu, do které chodí dítě respondenta našeho dotazníku, a také velikost této školy. Z výsledných hodnot vyplývá, že hlavní část našeho výzkumného vzorku činili rodiče dětí, které navštěvují mateřskou školu ve městě a ta má více tříd; takto z počtu 76 rodičů odpovědělo 97,37% respondentů, kteří kroužkovali možnost mateřská škola ve městě a vícetřídní. Pokud se zaměříme také na hodnoty v celkovém součtu získáme následující výsledky: z celkového počtu 128 (100%) dotazovaných 29,69% odpovědělo, že jejich dítě navštěvuje jednotřídní mateřskou školu a zbylých 70,31% zakroužkovalo možnost vícetřídní mateřské školy.

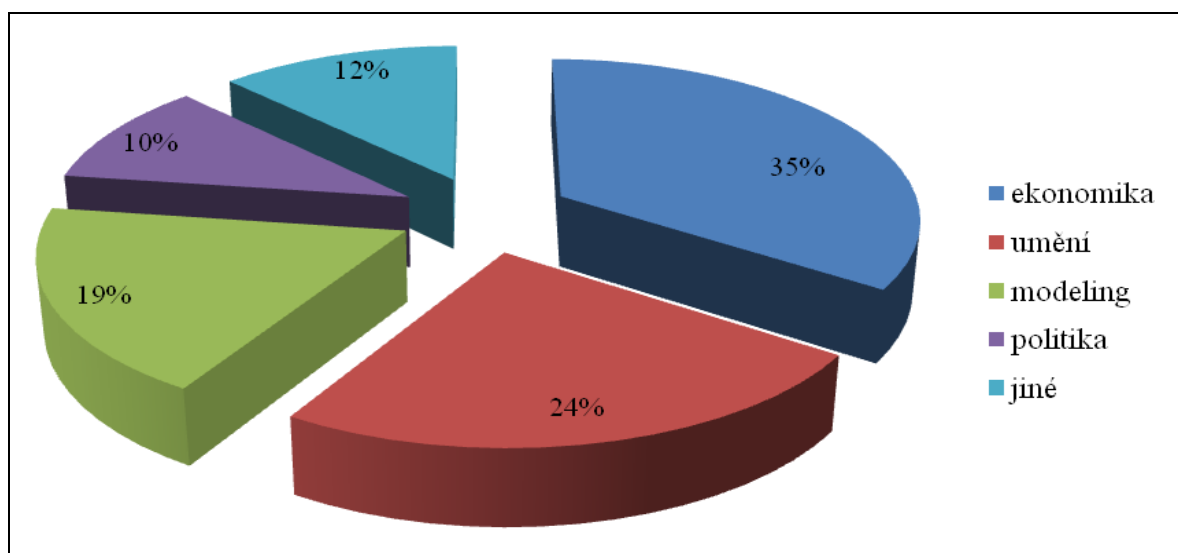
5.2 Pojem portfolio

Následující série dotazníkových položek byla zaměřena na zjišťování, zda rodiče znají/neznají pojem portfolio, případně s jakou oblastí si jej dokáží propojit. Stejně jako jsme psali již v teoretické části bakalářské práce, pojem portfolio se u nás běžně používá v nej-různějších oblastech. Také jsme ale vynesli tvrzení, že málokdo mimo pedagogy se s ním setkává a propojí si jej i s užitím ve škole, pedagogice. Zmínili jsme také výrok od Gavory (2013), že ještě před používáním portfolia v pedagogice se tento termín používal v umění a v ekonomické oblasti. Následující tabulky a grafy nám objasní, zda respondenti z našeho výzkumného souboru znají termín portfolio, v jaké oblasti se s ním setkali a podobně.

Tabulka 5 Početní a procentuální vyjádření znalosti termínu portfolio rodiči

Pojem portfolio	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	96	75
Ne	32	25
Celkem	128	100

Tabulka číslo 5 vyjadřuje procento rodičů, kteří už se s pojmem portfolio setkali. Těchto respondentů je poměrně hodně, konkrétně zde mluvíme o 75 %. Zbýlých 25% představuje rodiče, kteří na danou otázku v dotazníku odpověděli záporně, tedy že se s daným termínem nesešli. S položkou zjišťující znalost termínu portfolio souvisela také položka, která se zabývala oblastí, ve které se respondenti s tímto pojmem setkali. Pro lepší orientaci ve výsledcích jsme pro interpretaci dat využili graf.

Graf 1 Oblast setkání s portfoliem

Jak vidíme i v grafu 1, respondenti vybírali z 5 možností a mohli zakroužkovat libovolný počet odpovědí. Jak jsme tvrdili již v úvodním textu této podkapitoly, pojem portfolio je pro rodiče známý spíše z oblasti ekonomiky a umění, tento výrok se nám také potvrdil. Respektive 24% rodičů zná pojem portfolio z umění a 35% z oblasti ekonomiky. V možnosti JINÉ, která představuje 12 %, bylo možné uvést svou vlastní odpověď. Nejčastější rodiči doplněnou odpovědí byla pedagogika, škola, práce nebo studium.

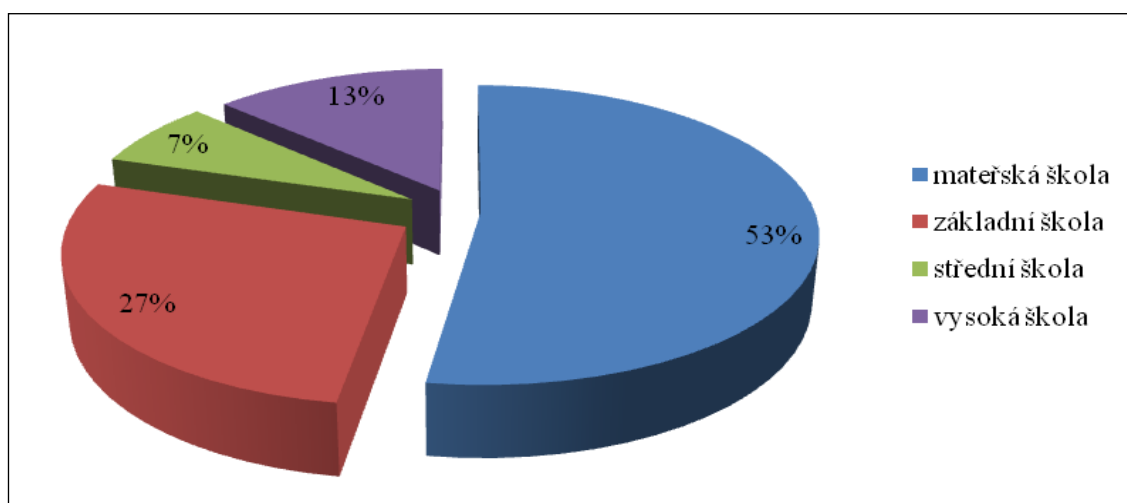

Tabulka 6 Spojitost pojmu portfolio s využitím ve škole

Propojenost se školou	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	57	44,53
Ne	56	43,75
Nevím	15	11,72
Celkem	128	100

Tabulka 6 nám ukazuje, jaké procento rodičů si je schopno propojit pojem portfolio s využitím ve škole. Těchto rodičů je ale poměrně málo, procentuálně to činí 44,53%. Zbýlých 55,47% se dělí mezi rodiče, kteří si vybrali možnost NE (43,75%) nebo NEVÍM (11,72%).

V návaznosti na předešlou položku v dotazníku nás v další otázce zajímala spojitost, v jakém typu školy se respondenti již s termínem portfolio setkali a propojili si jej s ní. Na tuto položku odpovídali pouze rodiče, kteří v předcházející otázce kroužkovali kladnou odpověď, je tedy zcela jasné, že zde bude vzorek respondentů o mnoho menší (84 respondentů).

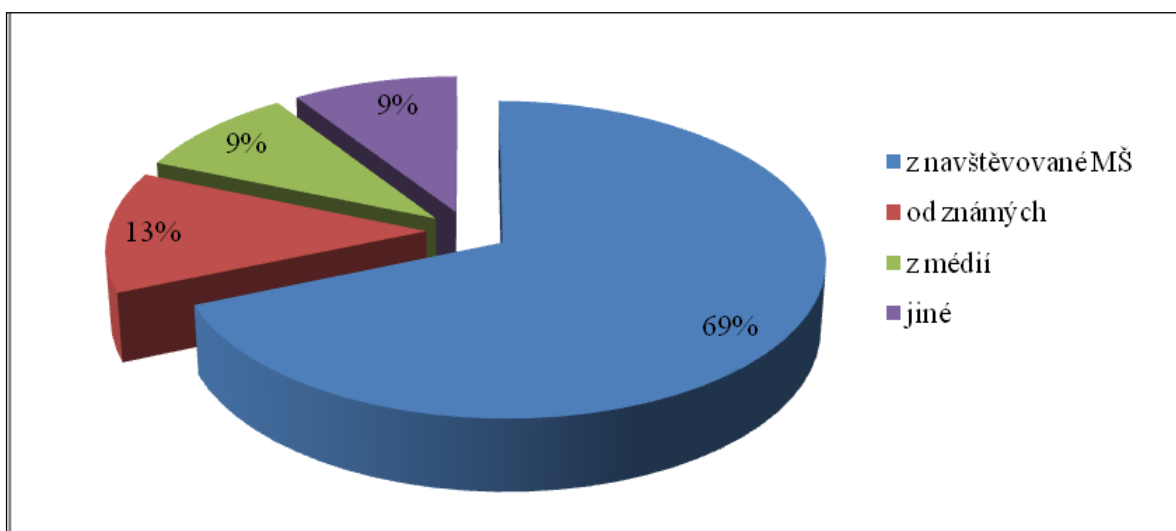
Graf 2 Propojenost pojmu portfolio s typem školy

Graf 2 nám názorně demonstruje typ školy, se kterým si rodiče nejčastěji pojem portfolio propojí nebo se s ním v této oblasti setkali. V rámci této položky měli rodiče na výběr ze čtyř odpovědí uvedených výše v legendě, počet kroužkovaných odpovědí byl libovolný. Jak je jasně zřetelné již z grafu, nejčastěji si rodiče propojují pojmem portfolio právě s využitím v mateřské škole, jedná se o celých 53%. Tato skutečnost nás velmi překvapila, spíše jsme očekávali, že pokud si rodiče termín portfolio budou schopni propojit se školou, bude to vysoká či střední škola, kde se s tímto termínem již běžně setkáváme.

Tabulka 7 Informovanost rodičů o zakládání portfolií v mateřské škole

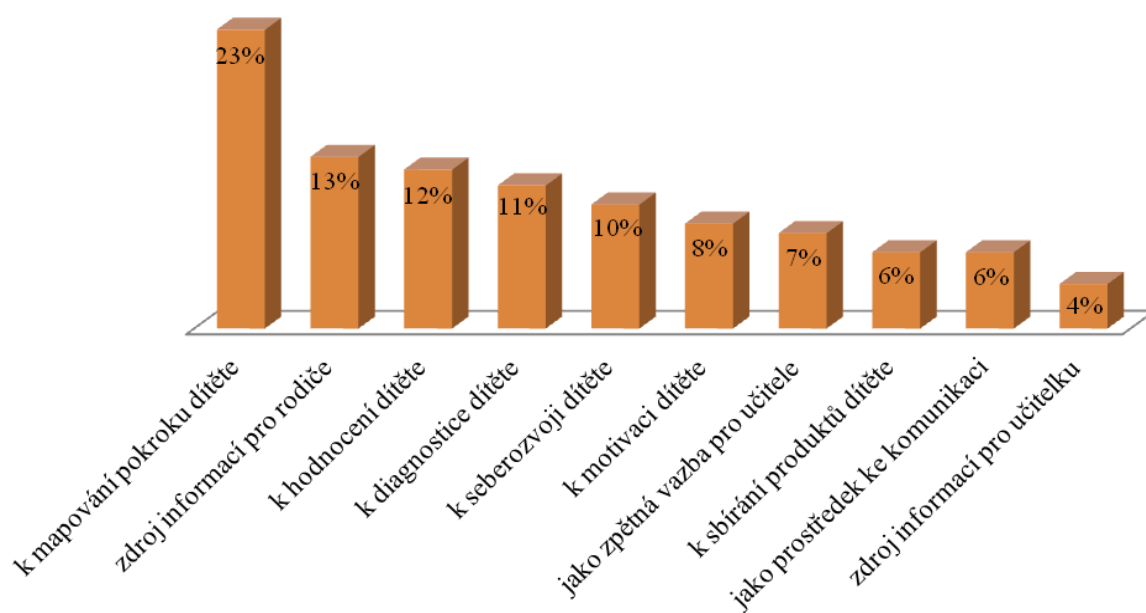
Informace o zakládání portfolií ve škole	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	52	40,63
Ne	76	59,37
Celkem	128	100

Výsledky zobrazené v tabulce 7 nám ukazují procentuální vyjádření rodičů, kteří jsou informováni o zakládání portfolií v mateřské škole. Rodičů, kteří o této skutečnosti ví, bylo v našem výzkumu 40,63%, z čehož je zřejmé, že více než polovina námi dotazovaných rodičů není s tímto faktem seznámena, konkrétně jde o 59,37%.

Graf 3 Sféra získání informace o zakládání portfolia v mateřské škole

Výsledky znázorněné v grafu 3 představují jednotlivé sféry, oblasti, odkud rodiče zjistili informaci, že se v mateřských školách mají portfolia zakládat. Při zodpovídání této dotazníkové položky měli respondenti možnost kroužkovat ze 4 údajů a mohli vybrat 1 až 3 možnosti. Nejčastěji kroužkovanou odpovědí bylo, že rodiče ví o možnosti zakládání portfolií právě z mateřské školy, kterou jejich dítě navštěvuje, tato odpověď představovala 69%. V rámci vyhodnocování dotazníku bylo zaznamenáno také několik ustálených kombinací odpovědí. Kombinace, která se nejčastěji vyskytovala, byla: *navštěvovaná MŠ a média*, ale také získání informace *od známých a z navštěvované MŠ*. V možnosti JINÉ, která tvoří 9% z celkových 100%, bylo možno doplnit vlastní odpověď. Mezi nejfrekventovanější reakce patřily: škola, vlastní vzdělávání nebo zaměstnání.

Graf 4 Názor rodičů na využití portfolia

V rámci dotazníku jsme položili rodičům také otázku, která zjišťovala názor rodičů na využití portfolia, tedy jejich názor na to, k čemu portfolio slouží. Rodiče vybírali 4 z 10 možností ty, které jim připadaly nejdůležitější. Na grafu 4 vidíme, které z nich byly nejčastější. Nejčetněji se vyskytoval názor, že portfolio v mateřské škole slouží k mapování pokroku dítěte, tuto možnost kroužkovalo 23%, druhou častou odpovědí byl názor, že portfolio funguje jako zdroj informací pro rodiče, jak vidíme i v grafu, jedná se o 13% těch, kteří se zúčastnili výzkumu. Tato skutečnost potvrzuje také naše tvrzení v teoretické části, kde se zmiňujeme o významu portfolia pro rodiče právě jako zdroje informací, ze které mohou získat mnoho důležitých poznatků. Třetí nejvíce vybranou odpovědí bylo využití portfolia k hodnocení dítěte, kde se jedná o 12 %. Toto zjištění bylo pro nás překvapením, jelikož jsme očekávali vyšší počet respondentů kroužkujících tuto odpověď. Takto jsme uvažovali na základě toho, že jsme v úvodu dotazníku v rámečku vysvětlujícím termín portfolio uvedli právě tento účel portfolia. V rámci vyhodnocování bylo také zjištěno, že nejčastěji využívaná kombinace 4 odpovědí byla následující: *k mapování pokroku – jako prostředek ke komunikaci – k sebezrovoji dítěte – k motivaci dítěte*.

Tabulka 8 Názor rodičů na zakládání portfolií v mateřské škole

Názor na zakládání portfolia	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	69	54,33
Ne	5	3,94
Nevím	53	41,73
Celkem	127	100

V tabulce 8 vidíme názory rodičů na zakládání portfolií v mateřských školách, zda by o tuto možnost stáli či ne. Respondenti měli možnost vybírat celkem ze tří odpovědí. Z dat jasně vyplývá, že více než polovina (54,33%) respondentů si myslí, že by se portfolia v mateřských školách měla zakládat. Jednou z možných odpovědí bylo také vyjádření NEVÍM, které v rámci této položky představuje 41,73%, což je jasným ukazatelem, že téměř polovina rodičů nemá na zakládání portfolií v mateřských školách jasný názor. Zde se tedy otevírá prostor vhodný pro motivaci rodičů a vytvoření pozitivního pohledu rodičů na zakládání portfolií v mateřských školách. Respondenti zde měli také možnost vyjádřit svou vlastní odpověď, jednalo se totiž o polootevřený typ položky. Při vyhodnocování dotazníku nebylo zaznamenáno mnoho odpovědí (ze strany rodičů), proč by se měla portfolia v mateřských školách zakládat, a v případě, že se nějaká poznámka objevila, byla v našem případě uvedena spíše v rámci kladné odpovědi. Důvody, které rodiče uvedli v rámci této dotazníkové položky, potvrzují námi uvedené názory či tvrzení v teoretické části. Konkrétně tedy ANO, portfolia by se měla v mateřských školách zakládat, protože: „*výtvary dítěte často odhalí, na čem musí rodič s dítětem pracovat/v čem vyniká*“, „*přehled o pokrocích, vývoji dítěte, i na památku na školní léta*“, „*k mapování pokroku*“, „*děti by to mohlo bavit a něco bychom se o nich mohli dozvědět*“, „*např. pomohlo by v případě rozhodování o nástupu do ZŠ příp. odkladu*“.

5.3 Informovanost rodičů o portfoliu jejich dítěte v mateřské škole

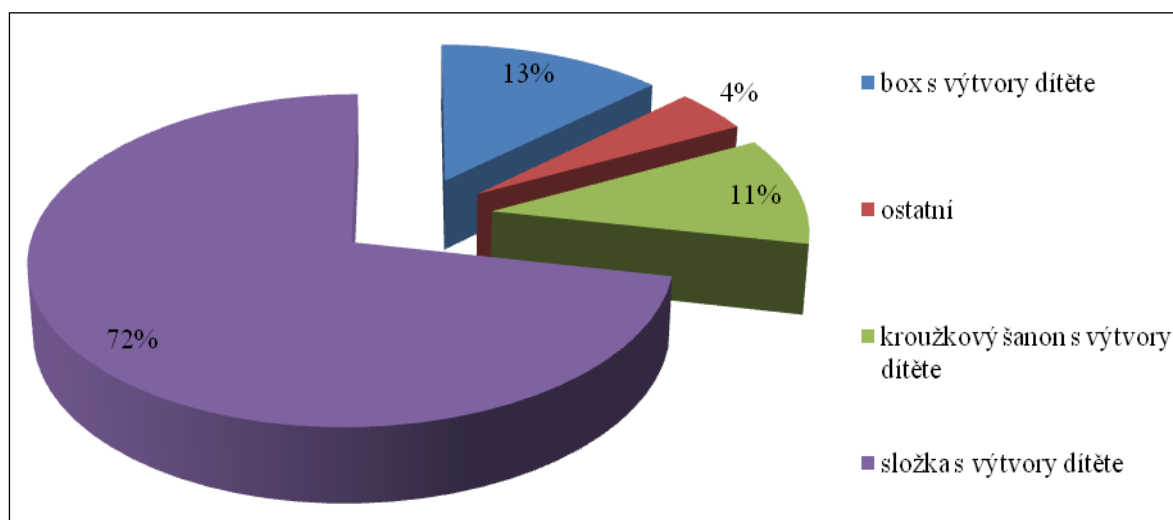
Následující položkou v dotazníku, která zjišťovala skutečnost, jestli dítě daného respondenta je vlastníkem portfolia, nebo ne, došlo k rozdělení těchto respondentů na ty, kteří vyjádřili názor, že jejich dítě v mateřské škole portfolio má, a na ty kteří tvrdí, že nemá nebo o tom nevědí, pro tyto respondenty byly připraveny rozdílné série otázek. Možnost NEVÍM byla do dotazníku zařazena z důvodu pozitivního ladění dotazníku, tzn. tímto jsme chtěli docílit, aby rodiče neměli pocit, že hodnotíme jejich zájem o dítě a neměli tendence

svou odpověď volit tak, aby vypadali lépe. Následující tabulka 9 nám demonstruje výsledky této dotazníkové položky. Z celkového počtu 128 respondentů, což činí 100% našeho výzkumného vzorku, pouhých 35,94 % rodičů potvrdilo, že jejich dítě portfolio má. Zbylých 64,01% se přiklonilo k odpovědím NE a NEVÍM. Na základě tohoto zjištění usuzujeme, že 35,94% rodičů má o portfolio svého dítěte nějaké informace a má s ním osobní zkušenost. Nyní budeme pokračovat v interpretaci výsledků respondentů, jejichž odpověď byla kladná.

Tabulka 9 Vyjádření rodičů o vlastnictví portfolio jejich dítětem

Dítě vlastní portfolio	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	46	35,94
Ne	37	28,91
Nevím	45	35,16
Celkem	128	100

Jak jsme se zmiňovali již v předešlém textu a je to také zřejmé z tabulky 9, nyní budou všechny výsledky počítány ze vzorku 46 respondentů. V následujícím grafu 5 můžeme vidět procentuální vyjádření otázky týkající se vzhledu portfolio dítěte.

Graf 5 Podoba portfolio

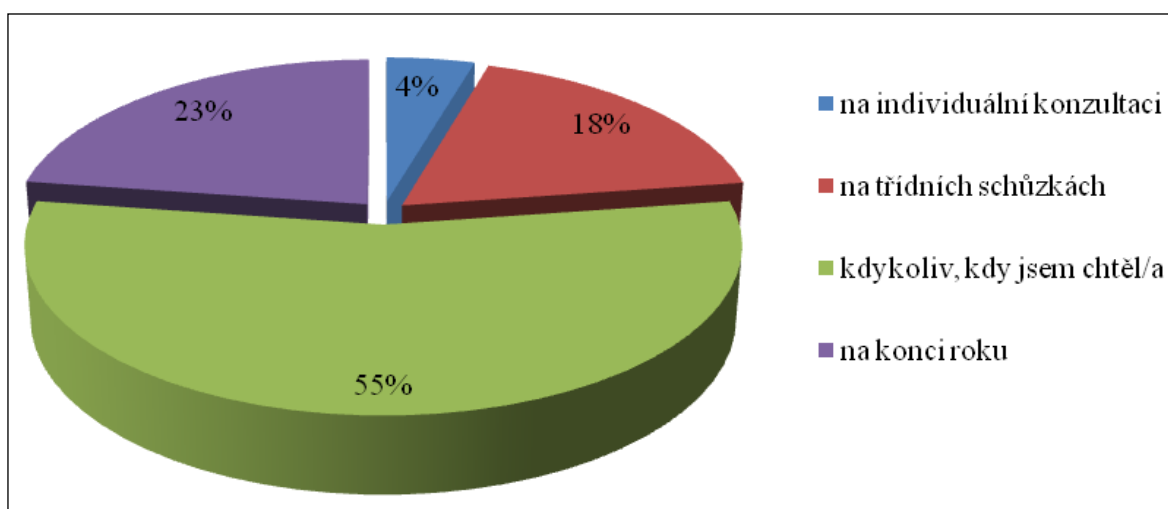
Rodiče zde vybírali z více než 5 možností podoby portfolio. Avšak ve výsledcích této položky mají zastoupení jen 4 z nich. Jelikož se vyskytla i možnost, že danou odpověď zakroužkoval jen jeden respondent, byli jsme nuceni některé z těchto odpovědí sloučit pod jednu. Jedná se konkrétně o odpověď, že portfolio dítěte daného respondenta má podobu knihy. Další z respondentů vybral odpověď, že neví, jak portfolio jeho dítěte vypadá. Tyto

možnosti z důvodu malého zastoupení byly shrnuty pod termín OSTATNÍ. Největší zastoupení v této dotazníkové položce má odpověď rodičů, že portfolio jejich dítěte má podobu složky s výtvary dítěte, jedná se o celých 72%, druhou nejčtenější odpovědí, jež představuje 13%, byl box s výtvary dítěte. Mohli bychom tedy vyslovit názor, že nejvyužívanější podobou portfolia je právě složka s výtvary dítěte. Ovšem toto tvrzení můžeme vztahovat pouze na náš vzorek.

Tabulka 10 Možnost rodičů nahlédnout do portfolia svého dítěte

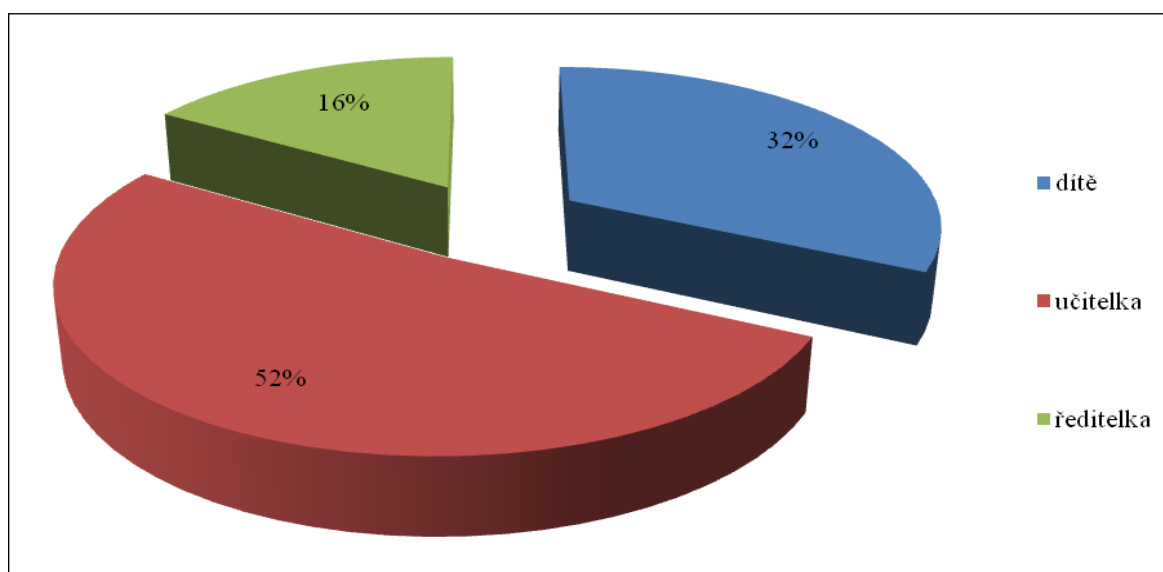
Možnost vidět portfolio	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	41	89,13
Ne	5	10,87
Celkem	46	100

Tabulka 10 znázorňuje procentuální výsledky položky týkající se možnosti nahlédnout do portfolia dítěte rodiči. Možnost nahlédnout do portfolia mělo ze 46 rodičů, což činí 100% našeho vzorku v této položce, téměř 90% rodičů. Toto hodnotíme jako pozitivní zjištění. Naznačuje to totiž, že se s portfoliem dítěte aktivně pracuje a vytváří se prostor ke spolupráci či alespoň komunikaci mezi učitelem, rodičem a dítětem. To je ovšem jen naše domněnka. V návaznosti na tuto položku byly do dotazníku zařazeny další dvě položky, které se zaměřovaly na zjištění příležitosti, při které mohli rodiče portfolio dítěte vidět, a také kdo ho rodičům ukázal. U těchto otázek měli rodiče možnost zakroužkovat libovolný počet odpovědí.

Graf 6 Příležitost k nahlédnutí do portfolia

Graf 6 znázorňuje nejčastější odpověď, tedy příležitost, při které mohli rodiče vidět portfolio svého dítěte. Více než půlka respondentů zvolila možnost: kdykoli, kdy jsem chtěl/a. Hovoříme zde o 55% respondentů. Tato skutečnost nás velmi překvapila, jelikož se nám tato možnost nezdá z praktického hlediska uskutečnitelná. Jednou z možností bylo také napsat svůj vlastní výrok, tedy vlastní zkušenost rodičů, při které měli příležitost vidět portfolio svého dítěte. Rodiče uvedli možnost: na konci roku. Tuto odpověď zaznačilo 23% respondentů.

Graf 7 Osoba, která portfolio rodičům ukázala

Jak jsme se zmínili již výše, v souvislosti s interpretací dat v tabulce 10, která se týkala zjištění, zda rodiče měli možnost nahlédnout do portfolio svého dítěte, jsme respondentům položili otázku zjišťující informaci, která osoba jim portfolio ukázala. V této položce měli rodiče na výběr ze 3 odpovědí a mohli zakroužkovat buď všechny, nebo jen jednu, podle toho, kdo jim portfolio ukázal. V grafu 7 sledujeme procentuální zastoupení nejčastěji uvedených odpovědí. Více než polovina rodičů, (52%) uvedla, že portfolio jim ukázala učitelka. Nejmenší zastoupení vidíme u ředitelky, tuto možnost kroužkovalo pouze 16% rodičů. U této možnosti (ředitelka) jsme ani neočekávali velké početní zastoupení z důvodu jejich předpokládané časové vytíženosti. Během vyhodnocování získaných dat jsme zaznamenali kombinace dvou a tří možností. Seskupení všech 3 osob se v našem výzkumu objevila 5krát, častěji se ale vyskytovala kombinace *dítě – učitel*, tuto sestavu zaznamenalo 7 rodičů.

Tabulka 11 Využití portfolia učitelkou ke komunikaci s rodičem

Využití portfolia ke komunikaci	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	16	36,36
Ne	28	63,64
Celkem	44	100

V rámci zmapování zkušeností a informací, které rodiče o portfoliu mají, jsme do dotazníku zařadili také položky vztahující se k užití portfolia ke komunikaci mezi rodičem a učitelem. V rámci této položky byla uvedena i možnost odpovědi NEVÍM, ta byla ale během vyhodnocování dat vyřazena, jelikož nebyla pro tento výzkum důležitá a také měla malé početní zastoupení. Tabulka 13 nám znázorňuje zastoupení rodičů, kteří na danou otázku odpověděli kladně nebo záporně. Portfolio bylo ke komunikaci využito jen u 36,36% rodičů. Což je podle našeho mínění velmi nízké procento. Tato skutečnost nás vyvedla z míry, jelikož jsme přepokládali, že více respondentů odpoví na tuto otázku kladně. Domnívali jsme se totiž, že na základě již výše získaných informací, konkrétně toho, že rodiče mohou vidět portfolio dítěte, kdykoliv si přejí, a také že nejčastěji ukazuje portfolio rodičům právě učitelka, bude portfolio ke komunikaci užívané častěji.

V další položce jsme se zajímali o účel, ke kterému bylo portfolio v komunikaci využito. Jelikož nám kladně odpovědělo pouhých 36,36% (16 respondentů), nemá smysl zde uvádět data v tabulce, či grafu. Tuto skutečnost potvrzují také data získaná z dané položky, jelikož až na dva případy odpověděli všichni (14 respondentů) rodiče stejně, a to tak, že si vybrali odpověď: informování o pokroku dítěte. I když je početní zastoupení malé, hodnotíme tuto vybranou možnost pozitivně, protože síla portfolia je právě v postupném sbírání produktů, které deklarují vývoj dítěte.

5.4 Zájem rodičů o portfolio

Další položky v dotazníku byly zaměřeny na zjištění zájmu rodičů o portfolio. V rámci návaznosti na předešlou část dotazníku jsme zvolili otázku, která se vztahuje částečně ke komunikaci mezi učitelem a rodičem, ale otevírá nám také oblast zájmu rodičů o portfolio. Formulace této položky zněla „*Nabídla Vám učitelka, abyste něčím do portfolia přispěli?*“ Odpovědi na tuto položku nám demonstruje tabulka 12.

Tabulka 12 Nabídka od učitelky rodičům přispět do portfolia

Nabídka	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	10	21,74
Ne	36	78,26
Celkem	46	100

Jak vidíme v tabulce 12, která je ukazatelem toho, zda učitelka nabídla rodičům možnost něčím přispět do portfolia jejich dítěte, že pouze v 21,74% došlo k zaznamenání kladné odpovědi. Zbýlých 78,26% respondentů odpovědělo na tuto dotazníkovou položku záporně. Opět zde interpretujeme pouze data, která jsme získali od rodičů, kteří na otázku v dotazníku zjišťující informaci o vlastnictví portfolia jejich dítětem (tabulka 9) odpověděli pozitivně.

Tabulka 13 Zájem rodičů o zapojení se do tvorby portfolia

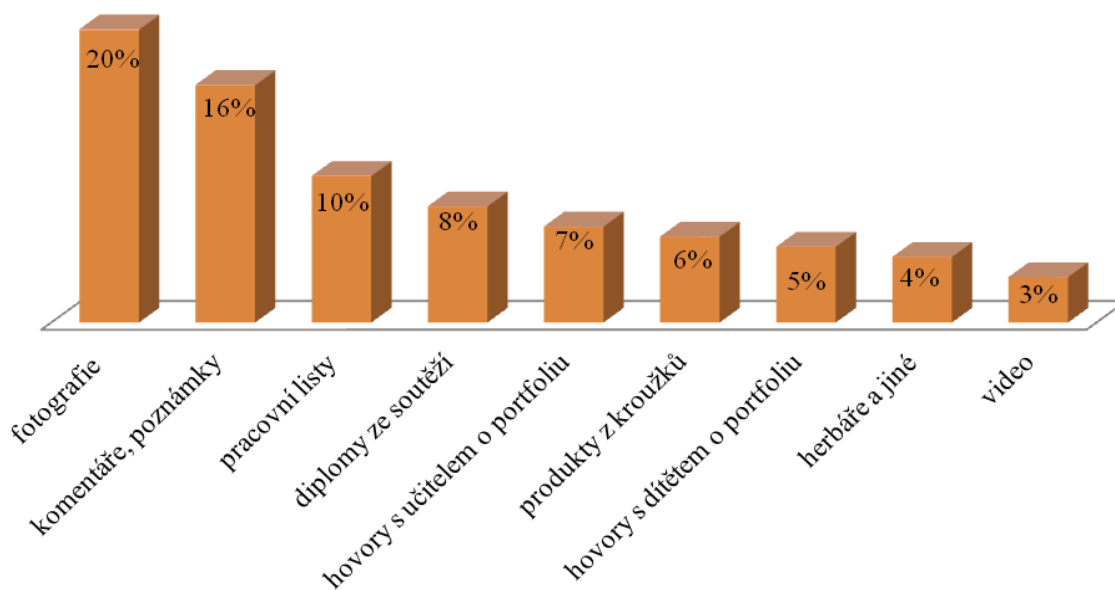
Zájem rodičů o zapojení	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	76	60,8
Ne	27	21,6
Nevím	22	17,6
Celkem	125	100

Tabulka 13 zobrazuje data získaná od všech respondentů, kteří se zúčastnili našeho výzkumu, z čehož vyplývá, že otázka zájmu o zapojení se do tvorby portfolia byla určena pro všechny respondenty našeho dotazníku, jelikož nás zajímal zájem o přispívání do portfolia jak rodiči, kteří tvrdí, že jejich dítě portfolio má, tak i rodiči, kteří tvrdí opak. Proto se vrátíme k původnímu počtu respondentů. Avšak jak je zřejmé i z tabulky 3, respondenti tuto otázku nezodpověděli.

Jak vidíme v tabulce 13, zájem rodičů o zapojení se do tvorby portfolia je vysoký, konkrétně se jedná o 60,8%. Rodičů, kteří na tuto položku odpověděli záporně, bylo 21,6% a 17,6% rodičů na tento problém nemá vyhraněný názor. Tato položka v dotazníku měla velký význam pro náš výzkum, jelikož se v rámci ověřování jedné z našich hypotéz bude zabývat právě vztahem mezi zájmem rodičů o zapojení se do tvorby portfolia a počtem dětí rodičů.

V rámci této otázky nás také zajímalo, kolik rodičů už do portfolia svého dítěte něčím přispělo, můžeme říci, že s ním mělo osobní zkušenost. Z důvodu malého počtu rodičů, kteří

tuto položku zodpověděli ať už kladně či záporně, neuvedeme získaná data v tabulce ani v grafu, pouze zde zmíníme početní zastoupení respondentů. Rodičů, kteří do portfolia svého dítěte něčím přispěli, bylo v našem výzkumu pouze 7, což je jedním z ukazatelů zkušeností rodičů s portfoliem. Můžeme tedy vyslovit tvrzení, že rodiče z našeho výzkumu nejsou do tvorby portfolia aktivně zapojováni.

Graf 8 Možnosti k přispění do portfolia

V návaznosti na předešlou otázku jsme do dotazníku zařadili položku, která se týkala konkrétních možností, kterými by mohli rodiče do portfolia jejich dítěte přispět. Rodiče z těchto možností vybírali ty, které by byly v jejich situaci reálné. Respondenti zde měli k dispozici libovolný počet odpovědí a možnost uvedení vlastního nápadu. Jelikož některé z odpovědí měly velmi nízké početní zastoupení, sloučili jsme je pod jednu položku HERBÁŘE A JINÉ. Jak názorně vidíme na grafu 8, největší zastoupení mají obrázky 21% a fotografie 20%. Ty činí téměř polovinu celkového počtu. Tato skutečnost nás nijak nezaschočila, spíše jsme u nich očekávali vyšší procentuální zastoupení. Zbýlých 59% se dělí mezi ostatní alternativy. Velmi pozitivně hodnotíme poznámky a komentáře, těchto 16% je totiž jakýmsi ukazatelem prvopočátku větší aktivity ze strany rodičů, tedy že nejenom přinesou obrázek či fotografii, ale jsou ochotni i danou věc písemně popsat, zaznamenat průběh kresby obrázku, její cíl či alespoň označit fotografii místem a příležitostmi během které byla pořízena. Tyto možnosti aktivního zapojení rodičů do tvorby portfolia uvádíme i v teoretické části bakalářské práce.

Tabulka 14 Zájem rodičů o založení portfolia pro jejich dítě v mateřské škole

Zájem rodičů o založení portfolia	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	57	75
Ne	19	25
Celkem	76	100

V dotazníku jsme také zjišťovali zájem rodičů o založení portfolia jejich dětem. Tato otázka se týkala pouze rodičů, kteří vyjádřili názor, že jejich dítě nemá portfolio nebo o této skutečnosti nevědí. Pro tuto položku byl převzat základní vzorek z tabulky 9, při sečtení početního zastoupení odpovědí NE a NEVÍM dostaneme vzorek 82 rodičů. Během vyhodnocení dat jsme ale došli ke zjištění, že někteří z respondentů na tuto položku neodpověděli. Konečným vzorkem je tedy 76 rodičů. Jak můžeme sledovat v tabulce 14, celých 75 % rodičů by si přálo, aby jejich dítě mělo portfolio založeno. Pro zajímavost také uvádíme, kolik rodičů z těchto 75% (57 respondentů) by bylo ochotno do portfolia dítěte něčím přispívat, konkrétně se jedná 45 rodičů z již výše zmiňovaných 57. Je tedy jasné, že většina rodičů, kteří chtějí, aby jejich dítě mělo portfolio, by byla také ochotna do portfolia přispívat. Zbýlých 25% rodičů nemá o založení portfolia pro jejich dítě v mateřské škole zájem. Výsledek v rámci této položky hodnotíme pozitivně, protože kladná odpověď výrazně převyšuje odpověď zápornou.

5.5 Ověření hypotéz

V této podkapitole se budeme zabývat ověřováním hypotéz. Pro ověření těchto hypotéz jsme využili test významnosti chí-kvadrát a znaménkové schéma. V rámci našeho výzkumu jsme si stanovili dvě hypotézy:

- **H 1** Rodiče s vyšším vzděláním jsou schopni lépe propojit pojem portfolio se školou než rodiče s nižším vzděláním.
- **H 2** Rodiče s nižším počtem dětí mají větší zájem se do tvorby portfolio zapojit než rodiče s vyšším počtem dětí.

V první hypotéze **H 1** jsme se zabývali vztahem mezi vzděláním rodičů a schopností propojit pojem portfolio se školou. V rámci interpretace získaných dat jsme sjednotili některé z oblastí, a to konkrétně vzdělání rodičů, kteří mají základní školu a středoškolské vzdělání s výučním listem, z důvodu nízkého počtu respondentů. V rámci této otázky byla uvedena také možnost odpovědi NEVÍM, ta byla ale v rámci ověření hypotézy vyřazena, jelikož nebyla pro výzkumnou část důležitá. Do dotazníku byla zařazena jen kvůli respondentům, aby se necítili pod tlakem.

Tabulka 15 Početní vyjádření vzdělání a spojitosti pojmu portfolio s využitím ve škole

Vzdělání	Spojitost se školou		
	Ano	Ne	Celkem
ZŠ/SŠ s výučním listem	12	12	24
SŠ s maturitou	22	33	55
VŠ	23	11	34
	57	56	113

Z kontingenční tabulky 15 jsme za pomoci již výše zmiňovaného chí-kvadrátu zjišťovali, zda hodnoty uvedené v tabulce se liší od četností teoretických, které se shodují s nulovou hypotézou.

Tabulka 16 Test významnosti

P (pozorované)	O (očekávané)	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O
12	12,10619469	-0,10619	0,011277	0,000932
22	27,74336283	-5,74336	32,98622	1,188977
23	17,15044248	5,849558	34,21732	1,995128
12	11,89380531	0,106195	0,011277	0,000948
33	27,25663717	5,743363	32,98622	1,210209
11	16,84955752	-5,84956	34,21732	2,030755
				6,426948

Na základě tohoto výpočtu jsme došli k výsledku $\chi^2 = 6,426948$. Hladina významnosti pro tuto hypotézu je stanovena 0,050. Stupeň volnosti je pro tento případ roven 2. Kritická hodnota testového kritéria je pro stupeň 2 určená 5,991. Pokud tedy jednotlivé hodnoty srovnáme, tedy kritickou hodnotu $\chi^2_{(0,050)} = 5,991$ s hodnotou vypočítanou, tedy $\chi^2 = 6,426948$, zjistíme, že námi vypočítaná hodnota je vyšší, a proto odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní, což potvrzuje náš předpoklad, že mezi vzděláním rodičů a schopností propojit pojem portfolio se školou je jistý vztah. Avšak z důvodu již zmiňovaného výše, a to že náš vzorek je pouze dostupný, ale ne reprezentativní, pouze podporujeme naši teorii. Dále jsme použili ještě znaménkové schéma.

Tabulka 17 Znaménkové schéma

Vzdělání	Spojitost se školou		
	Ano	Ne	Celkem
ZŠ/SŠ s výučním listem	0	0	24
SŠ s maturitou	0	0	55
VŠ	+	-	34
	57	56	113

Z tohoto znaménkového schématu vyplývá, že mezi vysokoškolsky vzdělanými rodiči a schopností propojit pojem portfolio se školou je opravdu statisticky významných vztah.

H 2 Rodiče s nižším počtem dětí mají větší zájem se do tvorby portfolio zapojit než rodiče s vyšším počtem dětí. Tato hypotéza zjišťovala, zda je nějaký vztah mezi počtem dětí rodičů a jejich zájmem zapojit se tvorby portfolio jejich dítěte.

V rámci dotazníku tento vztah zjišťovala dotazníková položka, která byla určena pro všech 128 respondentů, avšak při vyhodnocování dat jsme zjistili, že 3 respondenti otázku zcela vynechali, odpověď neuvěděli. V rámci této položky bylo také možné odpovědět NEVÍM,

tato možnost byla do dotazníku zařazena jen jako „úniková“ odpověď pro rodiče, kteří se k dané položce nechtěli vyjádřit. V souvislosti s ověřením hypotézy však nebyla důležitá, a proto byla vyřazena. Konečný vzorek tedy činil 103 respondentů.

Tabulka 18 Zájem rodičů o zapojení se do tvorby portfolia

Počet dětí	Zájem rodičů		
	Ano	Ne	Celkem
1 dítě	17	8	25
2 děti	44	14	58
3 - 4 a více	15	5	20
	76	27	103

V kontingenční tabulce 18 můžeme pozorovat, jaký je názor rodičů na zapojení, přispívání do portfolia jejich dítěte. Tento názor je převeden do početního vyjádření ve vztahu k počtu dětí. Tuto položku zodpovídali všichni rodiče nehledě na to, zda jejich dítě portfolio má, či ne. Tabulka tedy demonstruje zájem všech rodičů, ať už někdy měli možnost přispět, nebo neměli. Tyto zjištěné hodnoty jsme použili pro vypočítání testu významnosti, zda existuje nějaký vztah, souvislost mezi námi stanovenými jevy.

Tabulka 19 Test významnosti

P (pozorovaná četnost)	O (očekávaná četnost)	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O
17	18,44660194	-1,4466	2,092657	0,113444
44	42,7961165	1,203883	1,449335	0,033866
15	14,75728155	0,242718	0,058912	0,003992
8	6,553398058	1,446602	2,092657	0,319324
14	15,2038835	-1,20388	1,449335	0,095327
5	5,242718447	-0,24272	0,058912	0,011237
				0,57719

Prostřednictvím chí-kvadrátu byla vypočítána hodnota $\chi^2 = 0,57719$. Hladina významnosti je i tomto případě 0,050, stupeň volnosti odpovídá 2, z čehož vyplývá, že kritická hodnota testovaného kritéria je 5,991. Pokud tedy jednotlivé hodnoty porovnáme, zjistíme, že kritická hodnota je podstatně vyšší než vypočítaná hodnota, proto přijímáme nulovou hypotézu. Můžeme tedy vyslovit tvrzení, že v našem vzorku neexistuje statistická souvislost mezi počtem dětí a zájmem o přispívání rodičů do portfolia jejich dítěte.

5.6 Závěry výzkumu a shrnutí

Cílem výzkumu bylo zjistit, jaká je reflexe rodičů na portfolio jejich dítěte v mateřské škole. Na základě této otázky jsme si stanovili dílčí výzkumné cíle, které se zaměřují na zjištění zkušeností (zda ho někdy viděli, přispěli do něj apod.), na informace a také na zájem rodičů o portfolio jejich dítěte. Tyto námi vytyčené cíle jsme ověřovali na výzkumném vzorku 128 rodičů pomocí dotazníku.

K vizualizaci jednotlivých výsledků z dotazníkových položek byly použity tabulky a grafy s číselným a procentuálním vyjádřením. V rámci interpretace dat jsme rozdělili jednotlivé položky dotazníku do 3 tematických skupin, které odpovídají sledu položek v dotazníku, jednalo se o POJEM PORTFOLIO, INFORMOVANOST RODIČŮ O PORTFOLIU JEJICH DÍTĚTE V MATEŘSKÉ ŠKOLE a ZÁJEM RODIČŮ O PORTFOLIO. Pro shrnutí interpretovaných dat použijeme výzkumných otázek.

VO 1 *Jaký je vztah mezi vzděláním rodičů a schopností propojit pojem portfolio se školou?*

Tato výzkumná otázka byla stanovena na základě provedené sondáže a předvýzkumu, kdy byla několikrát rodiči vyjádřena myšlenka: „co znamená pojem portfolio?“ nebo „tohle po mě nechtěj, takový dotazník bys měla dát spíš nějakému vysokoškolákovi“ či „já nevím, co je to portfolio a v mateřské škole už vůbec ne“. Proto jsme také zvolili relační typ otázky, ke které jsme sestavili i hypotézu.

H 1 *Rodiče s vyšším vzděláním jsou schopni lépe propojit pojem portfolio se školou než rodiče s nižším vzděláním.*

Tato hypotéza byla ověřena, načež byla odmítnuta nulová a přijata hypotéza alternativní, o tomto se ale zmiňujeme již výše, takže spíše konstatujeme závěr, že mezi vzděláním a schopností propojit pojem portfolio se školou je statisticky významný vztah.

V rámci pojmu portfolio nás také zajímala oblast, se kterou si ho rodiče nejčastěji propojují. Výsledkem šetření bylo odvětví ekonomiky a umění, což jsou jedny z prvních oblastí, ve kterých se pojem portfolio využíval, to také zmiňujeme v rámci teoretické části. Z tohoto výsledku můžeme vyvodit také doporučení pro praxi, kterou se zabývá podkapitola níže.

V návaznosti na VO1 byla do dotazníku zařazena i otázka zjišťující přímo stupeň školy, se kterým si respondenti dokáží pojem portfolio propojit. Pozitivním zjištěním bylo, že je to právě mateřská škola.

I další z výzkumných otázek jsme sestavovali na základě sondáže a předvýzkumu a opět měly na vytvoření otázky významný vliv komentáře rodičů. Tentokrát rodiče vyjadřovali tyto názory: „kdybych měla více času, určitě bych se o to zajímala“ nebo „já mám 4 děti, takže na takové blbosti nemám čas“ či „ano, já jsem teď na mateřské dovolené s druhým dítětem, takže kdyby ta možnost byla, určitě bych přispěla aspoň obrázky, náš malý pořad kreslí“. I zde jsme tedy zvolili relační typ otázky a vytvořili hypotézu.

VO 2 *Jaký je vztah mezi počtem dětí rodiče a zájmem o zapojení se do tvorby portfolio?*

H 2 *Rodiče s nižším počtem dětí mají větší zájem se do tvorby portfolio zapojit než rodiče s vyšším počtem dětí.*

Hypotéza nebyla potvrzena, tedy nebyla zjištěna statisticky významná závislost mezi počtem dětí a zájmem rodičů se do tvorby portfolio zapojit.

Toto ale nebyl jediný zájem rodičů, který jsme v rámci dílčích výzkumných cílů zkoumali. Ve spojitosti s VO nás zajímaly také příklady věcí, kterými by mohli rodiče do portfolio přispět, nejčastější odpovědi byly fotografie a obrázky, což je zcela očekávatelné. Nás spíše zajímaly možnosti, týkající se užší spolupráce mezi učitelem a rodičem, tím máme na mysli různé komentáře, poznámky, ale také hovory o portfolio s učitelem nebo alespoň s dítětem. Toto bylo ve středobodu naší pozornosti. Ze sesbíraných dat jsme zjistili, že tyto případy nejsou příliš časté, což může vypovídat o jakési neochotě rodičů strávit delší čas nad portfolio jejich dítěte. V souvislosti s těmito poznatky nás také zajímalo, jestli vůbec rodiče stojí o zakládání portfolio v mateřských školách, a jak jsme zjistili, téměř polovina z dotazovaných rodičů buď nemá o portfolio zájem, nebo nemá na tuto problematiku žádný názor.

Poslední oblast našeho zájmu se týkala toho, jak jsou rodiče o portfolio informováni a zda jim bylo všechno potřebné vysvětleno. Tím máme na mysli informace, které rodiče o portfolio mají, kdo jim tyto informace zprostředkoval a kdy mohli portfolio svého dítěte vidět. Tyto jednotlivé články spojuje výzkumná VO3.

VO 3 *Jaké informace mají rodiče portfolio jejich dítěte v mateřské škole?*

První položkou v dotazníku, podávající odpověď na tuto VO, byla otázka zjišťující, má-li vůbec dítě portfolio. Zde se respondenti rozdělili do dvou skupin, takže se výzkumný vzorek zmenšil, proto můžeme o následujících výsledcích hovořit pouze ve vztahu k malému počtu respondentů. Velmi nás také zajímala vyjádření rodičů o podobě portfolio jejich dítěte v praxi. V rámci jednotlivých odpovědí na všechny položky počítáme se subjektivitou respondentů v odpovídání, i tak nás ale podoba portfolio zajímala. Nejčastější odpovědi rodičů byla složka s výtvary dítěte, můžeme tedy říci, že v rámci našeho vzorku má portfolio podle rodičů podobu složky, což také potvrdilo naše tvrzení v rámci teoretické části, že nejčastěji užívaná forma portfolio je papírová, nikoliv elektronická. Možnost odpovědi elektronické podoby portfolio nebyla v našem výzkumu vůbec zaznamenána.

V zorném úhlu našeho zájmu bylo též zjistit, kdo obvykle portfolio rodičům ukazuje a také při jaké příležitosti mohou rodiče portfolio vidět. Naším předpokladem bylo, že osoba, která portfolio rodičům ukazuje, je obvykle učitelka, popřípadě dítě. Tato skutečnost se nám opravdu potvrdila. Naopak příležitost, kdy rodiče portfolio vidí, se od našeho očekávání lišila. Výsledkem našeho dotazování byla možnost kdykoliv, kdy si to rodiče přejí, což nás překvapilo - my jsme očekávali, že častější odpovědi budou třídní schůzky a individuální konzultace. Nabízí se zde otázka, jak často tedy rodič chce vidět portfolio svého dítěte? I kdyby do něj chtěl nahlédnout pouze 1x za dva měsíce, nedokážeme si tuto situaci představit: v počtu 28 dětí a v podstatě stejného počtu rodičů, kteří chtějí vidět portfolio svého dítěte každý v jinou dobu, nám přijde realizace této možnosti těžko uskutečnitelná. Individuální nebo třídní schůzky vidíme proto jako ideální a především vhodnou chvíli si v klidu a pečlivě portfolio svého dítěte prohlédnout.

Důležitou částí našeho výzkumu bylo také zjistit, zda učitelka používá portfolio v komunikaci. Díky našemu šetření jsme zjistili, že více než polovina rodičů, kteří na tuto dotazníkovou položku odpověděli, vyjádřila názor, že učitelka ke komunikaci portfolio neužívá.

Dle našeho názoru byly naplněny jak dílčí cíle našeho výzkumu, tak i výzkumné otázky. Výsledky zjištěné během výzkumu považujeme za velmi důležité. Z celého našeho šetření, totiž plyne skutečnost, že portfolio v mateřské škole je pro rodiče stále něco nového a především se s ním ve vztahu k rodičům příliš nepromocuje, což otevírá prostor pro doporučení do praxe.

5.7 Doporučení pro praxi

Jelikož v našem výzkumu bylo zjištěno, že rodiče jsou sice s pojmem portfolio obeznámeni, ale nespojují si tento termín s jeho využitím ve škole, stává se našim hlavním doporučením do praxe právě integrace pojmu portfolio ve spojitosti s využitím ve škole do povědomí rodičů. Konkrétně máme na mysli seznámení rodičů s portfoliem jejich dítěte. V teoretické části se zmiňujeme, že toto seznámení by mělo proběhnout již během prvního setkání s rodiči, při nástupu dítěte do mateřské školy. Rodiče by měli být informováni o tom, že se bude portfolio v mateřské škole zakládat, a také by jim mělo být vysvětleno, co to portfolio vůbec je a co to pro ně obnáší. Rodičům by mělo být zdůrazněno, jaké výhody představuje vedení portfolio pro ně samotné i pro jejich děti.

S tímto souvisí také navázání spolupráce mezi rodiči a školou, touto spoluprací myslíme především podílení se rodičů na portfoliu jejich dítěte. Pro zahájení spolupráce je nezbytná motivace a iniciativa ze strany učitele. Pokud učitel chce, aby rodiče tvorbu portfolio akceptovali, a současně chce, aby se do ní zapojili, musí je pro tuto spolupráci nadchnout. Ovšem uvědomujeme si, že kritickým aspektem v této spolupráci je velký počet rodičů a čas, který musí učitel obětovat, aby dosáhl svého cíle, zapojit rodiče do tvorby portfolio a aktivně o něm s nimi diskutovat.

Jak jsme zmiňovali v předešlé podkapitole, v našem výzkumu bylo zjištěno, že portfolio se ke komunikaci s rodiči moc často nepoužívá. Toto zjištění nás vedlo k dalšímu doporučení do praxe. Dle našeho názoru je síla portfolio právě v jeho hmatatelnosti a vlastnosti podrobně demonstrovat vývoj dítěte, samozřejmě za předpokladu dobrého vedení portfolio. Myslíme si, že právě portfolio je prostředkem k účinné komunikaci mezi rodičem a učitelem. Tedy že učitel při zjištění nějakého problému či tendence k nadání může vzít do rukou portfolio a přesně ukázat, kde se jaký aspekt projevuje. Smysl použití portfolio vidíme také v pedagogicko-psychologických poradnách, kde může pomoci pracovníkům v těchto zařízeních rozhodnout o odložení školní docházky. Proto v našem výzkumu hodnotíme pozitivně vyjádření dvou maminek, jejichž děti navštěvují stejnou mateřskou školu, které se zmiňují o zapůjčení portfolio k zápisu do školy a o vlivu této skutečnosti na přijetí jejich dítěte do 1. třídy základní školy.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo vymezit teoretická východiska pro náš výzkum, popsat tvorbu portfolia a jeho náležitosti, jednotlivé aktéry, kteří jsou do tvorby portfolia zapojení, spolupráci rodičů a školy, která během tvorby vzniká, a zjistit, jaká je reflexe rodičů na portfolio jejich dítěte v mateřské škole. Již z tohoto odstavce je zřetelná struktura celé bakalářské práce.

V rámci teoretické části jsme sestavili tři kapitoly, jejichž názvy jsou zřejmé již z výše uvedeného. První kapitolu jsme věnovali samotnému portfoliu, jeho náležitostem, funkcím, podobě a druhům portfolií. V druhé kapitole jsme se zabývali jednotlivými aktéry, dítětem, učitelem a rodičem, kteří jsou do tvorby portfolia zapojení a také významem, který pro ně portfolio má. Třetí kapitola se vztahovala k navázání spolupráce na portfolio mezi učitelem a rodiči, zaměřili jsme se také na konkrétní příklad produktů a věcí, kterými může rodič do portfolia svého dítěte přispět.

Praktická část této bakalářské práce nabízí zjištění, jaká je reflexe rodičů na portfolio jejich dítěte v mateřské škole. Ke konkretizaci tohoto cíle byly sestaveny dílčí výzkumné cíle, a to zjistit, jaké mají rodiče s portfoliem zkušenosti, informace o něm a také jaký je jejich zájem o zapojení se do tvorby portfolia jejich dítěte.

Nejdůležitějším zjištěním tohoto výzkumu je, že většina rodičů vyjádřila názor, že jejich dítě portfolio nemá nebo oni sami o této skutečnosti nevědí, z čehož vyplývá fakt, že s ním nemohou mít osobní zkušenost a mimo jiné ani informace o něm. Na toto navazuje i skutečnost, že rodiče se na tvorbě portfolia nepodílejí a nemůže tak docházet k žádné komunikaci mezi učitelem a rodičem o portfoliu. Avšak náš výzkum přinesl také částečně pozitivní výsledky, konkrétně to, že rodiče stojí o zakládání portfolií, chtějí, aby jejich dítě mělo portfolio, a také by byli ochotní do něj aktivně přispívat.

Někteří z rodičů v rámci volných odpovědí vyjádřili také názor, že vidí v portfoliu hlubší smysl: „portfolio by pomohlo v případě rozhodování o nástupu do ZŠ, příp. o odkladu“, „dítě by to mohlo bavit a něco bychom se o nich mohli dozvědět“, „ano, výtvořiny dítěte často odhalí, na čem musí rodič s dítětem pracovat/v čem vyniká“.

Velmi pozitivní zjištění bylo zaznamenáno i mimo výzkum, v rámci připomínek jsme zjistili, že v jedné mateřské škole paní učitelky půjčují rodičům portfolio k zápisu do základní

školy, což poukazuje na fakt, že v této konkrétní mateřské škole se s portfoliem aktivně pracuje a neleží jen v někde založené ve skříňce. Můžeme tedy vyjádřit názor, že v této konkrétní mateřské škole má portfolio význam jak pro učitele, tak i pro rodiče samotné.

Z těchto komentářů a poznámek rodičů vyplývá, že i oni jsou si vědomi síly portfolia v jeho hmatatelnosti, systematickosti a konkrétnosti, které deklarují a informují o postupném vývoji jejich dítěte.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] APPL, Dolores J. LEAVITT, Jessica E. RYAN, Melissa A. *ParentChild Portfolios: "Look This Book is All About Us!"*. Early Childhood Education Journal. 2014, vol. 42, issue 3, s. 191 - 202. ISSN 1082-3301.
- [2] HEGROVÁ, Iva. 2014. *Využití portfolia dítěte jako diagnostického nástroje při přechodu z MŠ na ZŠ*. Komenský. Brno, 138(04), s. 47 - 50. ISSN 0323-0449.
- [3] CHRÁSKA, Miroslav. 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [4] CHRÁSKA, Miroslav a Ilona KOČVAROVÁ. *Kvantitativní design v pedagogických výzkumech začínajících akademických pracovníků*. 1. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2014. Pedagogika. ISBN 978-80-7454-420-0.
- [5] KOŠTÁLOVÁ, Hana, Šárka MIKOVÁ a Jiřina STANG. 2008. *Školní hodnocení žáků a studentů: se zaměřením na slovní hodnocení*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-314-7.
- [6] LAŽOVÁ, Ladislava. 2013. *Mateřská škola komunikuje s rodiči: výměna informací, řešení problémů*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0378-0.
- [7] LUKÁŠOVÁ, Hana. 2010. *Kvalita života dětí a didaktika*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-807-3677-848.
- [8] MAJERČÍKOVÁ, Jana. Spolupráce školy a rodiny – výzkumné nálezy ze studentského portfolia. In LUKÁŠOVÁ, Hana, SVATOŠ Tomáš a Jana MAJERČÍKOVÁ. 2014. *Studentské portfolio jako výzkumný prostředek poznání cesty k učitelství: příspěvek k autoregulaci profesního učení a seberozvoje*. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. ISBN 978-80-7454-465-1.
- [9] NAKONEČNÝ, Milan. 2009. *Sociální psychologie*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1679-9.
- [10] PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. 2003. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-772-8.

- [11] ŠEĎOVÁ, Klára. *Role rodičů ve vztahu ke škole: teoretické koncepty a empirická zjištění*. In RABUŠICOVÁ, Milada, ŠEĎOVÁ Klára, TRNKOVÁ Kateřina a Vlastimil ČIHÁČEK. 2004. *Škola a (versus) rodina*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3598-6.
- [12] SLAVÍK, Jan. 1999. *Hodnocení v současné škole: východiska a nové metody pro praxi*. Vyd. 1. Praha: Portál. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-262-9.
- [13] SVATOŠ, Tomáš. *Studentské portfolio jako výzkumný nástroj poznávání průběhu učitelské profesionalizace*. In LUKÁŠOVÁ, Hana, SVATOŠ Tomáš a Jana MAJERČÍKOVÁ. 2014. *Studentské portfolio jako výzkumný prostředek poznání cesty k učitelství: příspěvek k autoregulaci profesního učení a sebezvoje*. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. ISBN 978-80-7454-465-1.
- [14] ZELINKOVÁ, Olga. 2011. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program: nástroje pro prevenci, nápravu a integraci*. Vyd. 3. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0044-4.

Internetové zdroje

- [1] GAVORA, P. 2013. *Pedagogická diagnostika v MŠ: Distanční studijní opora*. [online]. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 51 s. [cit. 2016-02-01]. Dostupné z:
https://stag.utb.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=H4sIAAAAAAAAAAGNgYGBkYDEyMLUUZmQAsTmKSxJ-LUr1TK8E8EV1LIyNjY3MjA2MzC1MTc3MTM2NzoAwDANvH9ig4AAAA
- [2] KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. 2014. *Jak vést portfolio s dětmi v mateřské škole?* [online]. 27 s. [cit. 2016-02-02]. Dostupné z: http://www.vys-edu.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=600139&id_dokumenty=5696
- [3] *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. 2006. 1. Vydání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 48 s. [cit. 2016-03-05]. ISBN 80-87000-00-5. Dostupné z http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf

- [4] *SP Kvalita 1: Osobní portfolio žáka 2008* [online]. Praha: © CERMAT. [cit. 2016-02-26]. Dostupné z: http://www.esf-kvalita1.cz/osobni_portfolio-koncepce.php

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

atd. a tak dále

apod. a podobně

č. číslo

např. například

RVP PV Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

s. strana

tzn. to znamená

ZŠ Základní škola

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Oblast setkání s portfoliem	40
Graf 2 Propojenost pojmu portfolio s typem školy.....	41
Graf 3 Sféra získání informace o zakládání portfolia v mateřské škole.....	42
Graf 4 Názor rodičů na využití portfolia	43
Graf 5 Podoba portfolia	45
Graf 6 Příležitost k nahlédnutí do portfolia	46
Graf 7 Osoba, která portfolio rodičům ukázala.....	47
Graf 8 Možnosti k přispění do portfolia	50

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Početní zastoupení respondentů.....	37
Tabulka 2 Rodiče a počet dětí.....	37
Tabulka 3 Stupeň dosaženého vzdělání rodičů	38
Tabulka 4 Mateřská škola, do které chodí děti respondentů	39
Tabulka 5 Početní a procentuální vyjádření znalosti termínu portfolio rodiči	40
Tabulka 6 Spojitost pojmu portfolio s využitím ve škole	41
Tabulka 7 Informovanost rodičů o zakládání portfolií v mateřské škole	42
Tabulka 8 Názor rodičů na zakládání portfolií v mateřské škole	44
Tabulka 9 Vyjádření rodičů o vlastnictví portfolio jejich dítětem.....	45
Tabulka 10 Možnost rodičů nahlédnout do portfolio svého dítěte.....	46
Tabulka 11 Využití portfolio učitelkou ke komunikaci s rodičem	48
Tabulka 12 Nabídka od učitelky rodičům přispět do portfolio	49
Tabulka 13 Zájem rodičů o zapojení se do tvorby portfolio.....	49
Tabulka 14 Zájem rodičů o založení portfolio pro jejich dítě v mateřské škole.....	51
Tabulka 15 Početní vyjádření vzdělání a spojitosti pojmu portfolio s využitím ve škole	52
Tabulka 16 Test významnosti	53
Tabulka 17 Znaménkové schéma	53
Tabulka 18 Zájem rodičů o zapojení se do tvorby portfolio.....	54
Tabulka 19 Test významnosti	54

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Dotazník pro rodiče

Příloha PII: Vzorec na výpočet chí – kvadrátu

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO RODIČE**Dotazník**

Vážení rodiče,

jsem studentkou 3. ročníku Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně – obor Učitelství pro mateřské školy. Touto cestou bych Vás ráda požádala, abyste mi věnovali pár minut Vašeho času k vyplnění následujícího dotazníku, který slouží k mé bakalářské práci na téma: **Rodiče a portfolio dítěte v MŠ**. Ve své práci zkoumám, jak se vy, rodiče orientujete v problematice týkající se portfolio Vašeho dítěte, které dochází do mateřské školy. Dotazník je zcela anonymní. Odpovědi prosím *kroužkujte*. Pokud není uvedeno jinak, vždy vyberte jen jednu možnost. Výsledky tohoto šetření budou zveřejněny v mé bakalářské práci. Děkuji za Vaši ochotu a čas.

Alena Pospíšilová

Portfolio dítěte v mateřské škole – představuje různé práce Vašeho dítěte, které paní učitelka pravidelně zakládá za účelem hodnocení (např.: obrázky, didaktické listy, grafomotorické listy, fotografie atd.)

1) Jste:

a) *Muž*

b) *žena*

2) Kolik máte dětí?

a) *1*

c) *3*

b) *2*

d) *4 a více*

3) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

a) *základní*

c) *středoškolské s maturitou*

b) *středoškolské s výučním listem*

d) *vysokoškolské*

4) Do jaké mateřské školy chodí Vaše dítě?

a) *mateřská škola na vesnici*

b) *mateřská škola ve městě*

5) Jak velká je mateřská škola, do které chodí Vaše dítě?

a) *jednotřídní*

b) *vícetřídní*

6) Setkali jste se už se slovem portfolio?

a) *ano*

b) *ne*

7) Pokud ANO, v jaké oblasti jste se s ním setkali? (můžete zakroužkovat libovolný počet odpovědí)

a) *ekonomika*

d) *politika*

b) *umění*

e) *ji-*

c) *modeling*

né.....

PŘÍLOHA P II: VZOREC TESTOVÉHO KRITÉRIA CHÍ-KVADRÁT

$$\chi^2 = \sum \frac{(P - O)^2}{O}$$

